

RADOŚĆ (1425) *sb f*

a oraz o jasne (w tym w a 25 r. błędne znakowanie).

sg *N* radość (192). ◇ *G* radości (231). ◇ *D* radości (40). ◇ *A* radość (176). ◇ *I* radością (390). ◇ *L* radości (111). ◇ *V* radości (4) *LatHar* (3), *PaxLiz*, radość *OpecŻyw* (2). ◇ *pl N* radości (33). ◇ *G* radości (111). ◇ *D* radościom (3). ◇ *A* radości (66). ◇ *I* radościami (26); -ami (24), -(a)mi (2). ◇ *L* radościom (37); -om (29), -om (8); -om *KochPs*, *LatHar* (5); -om : -om *RejAp* (17:1), *RejPos* (6:1). ◇ *V* radości (1). ◇ *G* sg *a. pl* radości (2).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVIII w.*

1. Uczucie szczęścia, zadowolenia; *gaudium*, *laetitia* *Vulg*, *PolAnt*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *exsultatio* *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Calep*; *gratulatio* *Mącz*, *Calep*; *voluptas (animi)* *Calag*, *Cn*; *hilaritas*, *iucunditas* *Calag*; *applausus*, *delectatio* *Calep* (1067) : *OpecŻyw* 164v, 181v; Radość ięft zapomnienie śmukow *BielŻyw* 137, 89, 146 [3 r.]; *RejPs* 146v, 193v, 199v; *RejJóz* P6v; *LubPs* I3v, P3v; Napełnionem ięft poćieffenia/ náder obfituie radością we wśfelkim wćifku á fráfunku nářfym. *Leop* 2.*Cor* 7/4; *BielKron* 189v; *Mącz* 121a; *RejAp* 93v; *RejPos* 20v [2 r.] 24 [2 r.], 65, 109 [2 r.], [136] (11); *RejZwierc* [203]v, [213]v [2 r.]; Nie wefel fię Izráelu czáfu radości (*marg*) wł: ku radości/ álbo do radości. (-)/ iáko pogánie/ bo zbłaznięs fię od Bogá řwego *BudBib* Os 9/1; *BudNT* 2.*Cor* 7/3[4], *Iac* 1/2; *SkarJedn* 269; *KochOdpr* C2v; *Calag* 202a; Nieprzyiaćioły iego náđenieř [*lege*: nádeń -eř] wyřtáwił/ Y ludźi zazdroćiwé radości nábáwił. *KochPs* 134; *SkarŻyw* 2, 392, 597; PAńka ręká mię dotknęła/ Wřzytkę mi radość odieęła: Ledwie w łobie czuię duřę *KochTr* 17; *NiemObr* 89; *ReszPrz* 93; *ArtKanc* A3v, S10v, T3v; *KmitaPsal* A3; *ZawJeft* 30; *Plausus* – Radoćz z kliaskanim rąk. *Calep* 812b, 84a, 464a; *Phil* Q2; *GrabowSet* C4, E [2 r.], K2v, N4v, Tv; *LatHar* 116, 362; *RybGęřli* D3; *WujNT* 259, *Iac* 1/2; A gdy powřtáie chwálá Boża á Chryřtus fię řławi/ tá řámá radość niech nam řywotem bęđzie. *SkarKaz* 244b, 6a, 422a; *CiekPotr* 84; A ták řkad mię tá radość/ dźiř w drodze potkáła/ Náđ ktorą zadna wieřřza/ v mnie nie bywála. *PaxLiz* D4v, B, D2, D4v, E3; *SkorWinsz kt*; *SapEpit* A3v; [wóđka to] Alchimiyká cnotliwa/ początek mąđroći: Fábułká ráno řmieřřna: fundáment radoći. *KlonWor* 69; *SzarzRyt* A3v.

radość czego [= z czego] (6): *RejPs* 29v; Ráđřfey mi radość zbawienia twego rácz przywroćić *LubPs* N4v; *Leop* Ps 50/14; *RejPos* 24; *WujNT* 89. *Cf* z radości czego.

radość z czego, z kogo (37): *BielKom* C2v; GDy go ieden żáłował/ iz nie miał potomká/ Rzekł/ y ia máła radość teź znam s twego domká. Bowiem ty ięřcze niewieřř iákie mařz mieć řyny/ Ia záwřdy o řwych řłyřę nadobne nowiny. *RejZwierc* 34v; Iáka radość z vpadku złych ma być *RejAp* Dd4v [*idem*] 153v *marg*; Radość w niebie z náwrocenia grzeřřnego *RejPos* 168v *marg*, 165 *marg*, 166, 175v, 196, 276; do radoći was ználenia [*lege*: z nálenia] ćiał řwiętych wzywáć chcemy. *SkarŻyw* 565; *KochFr* 108; *WujNT* 259 *marg*; *SkarKaz* 244a. *Cf* »radość mieć«, »radość odnieć«.

radość komu (20): *WróbŻořt* R2v; *RejPs* 52; Ach moy namieyřřy oycze nie mnieyřřać mnie radoć Iź po mych wřzytkich przygodach patrzę na twą řtaroćz *RejJóz* P8; *MurzNT* *Luc* 1/14; *LubPs* cc5 *marg*; *Leop* *Prov* 21/15; *BielKron* 460v; *RejAp* 37; *RejPos* 30, 111v *marg*, 165 *marg*; *RejZwierc* 127; *BielSpr* 45v; NArodźiř fię Syn BOży nam grzeřřnym ná radość *ArtKanc* C6. *Cf* ku radoći komu. *Cf* teź »dáć radoć«.

radość ku czemu (1): O iakieżby thu ferce á iaka rádość miáá rość fprawcom kościoła świętego ku wiernemu száfowaniu świętych fpraw Pána fwoiego *RejPos* 24.

radość nad kim, nad czym (10): *Leop Luc* 15 arg, 4. *Esdr* 7/61; *RejAp* 147; *RejPos* 19v; [św. *Benedykt płakał, iż jego uczeń*] rádość nad zgubą przenafládowniká pokazał. *SkarŻyw* 251, 535 marg; Powiedam wam/ żeć tákże będzie rádość w niebie nád iednym grzeźnikiem pokutuiącym/ *więcey* niż nád dziewięciádzieśiát y dziewięciá fprawiedliwych ktorzy nie potrzebuią pokuty. *WujNT Luc* 15/7, *Luc* 15/10. Cf »dać radość«, »radość mieć«.

radość w czym [= z czego] (5): iaka bylá [trzech królów szukających stajenki] cierpliwość/ praca y męłtwo w fzukaniu: iaka rádość w nálezeniu *SkarŻyw* 26; Iaka to w plákaniu rádość/ trudno wymowić. *SkarKaz* 639a. Cf »radość mieć«.

radość czyja [w tym: *G sb i pron* (69), *pron poss* (60), *ai poss* (4)] (133): Ezop bacząc iego [Ksantusa] chytróść/ Rzekł/ dáremnac twoiá rádość: Krolci tego fkarbu ielt pan *BierEz* E3; *BielŻyw* 53, 137; *BierRozm* 7; *RejPs* 106v; *RejJóz* P8; *RejKup* f7; *BielKom* C2v; A tu też ielt wyráżona rádość koścyoła święte^{go}/ gdy fie vpádły człowiek náwroci do iedności ie^{go}. *LubPs* bb2v marg, B3v, H4, I3v, K3v, Q3v marg (9); *Leop Prov* 14/10, *Is* 66 arg; *BibRadz Matth* 25/21, 23; w fzákże niedługo tey rádości iego było/ bo obaczył rychłą śmierć fwoię *BielKron* 310v; *RejAp* CC4, 99v, 129v, 147, 153, 155v, 178v; iako też zálie przybędzie rofkołzy/ gdi małz przed kim rádość fwą powiedzieć. *GórnDworz* Dd2v, S4v, Y8v; Abowiem ty w ten czás Pánie/ iármzo ciężkości ich [tych, ktorzy poznają i uwierzą światłości tej]/ á rozgę rámienią ich/ y sceptrum á moc poborce ich/ zwyciężyłz. A to ielt przyczyná rádości ich. *RejPos* 15, 19, 19v, 28v, 40v, 55v (23); *RejZwierc* 33; O iaka bylá ná ten czás wfzyłtkich rádość/ kiedy to zacne małżeńftwo bylo się ftáło *BialKaz* I4v; *BudNT Ioann* 17/13, 2. *Cor* 2/2[1/24]; A ci/ co tobie vfaią/ Niech wefela vżywaią: A rádość ich trwála będzie/ Bo twa łáfká z nimi wfzędzie. *KochPs* 8, 29; Niechcieycie mię plákác ták/ iáko ftráconey/ ále fie z rádości mey wefelcie *SkarŻyw* 70, 481, 535 [2 r.], 567; *NiemObr* 89; *KochFr* 70, 108; *ReszPrz* 93 [2 r.]; *WerKaz* 294; Niech fie nie wefele/ gdyś ty w gniewie Pánie/ Owłzem/ z twoiá łáfká/ niech ma rádość wftanie. *GrabowSet* Cv, G2v, F3v, R2, T4; *KochFrag* 47; będzie fie rádowało ferce wálze: á rádości wálzey żaden od was nie odeymie *WujNT Ioann* 16/22, *Ioann* 16/24, 1. *Ioann* 1/4; *SiebRozmyśl* I; *SkarKaz* 244a marg; *PaxLiz* E; *SkorWinsz* A3v [2 r.]. Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

cum inf (3): *Leop Prov* 21/15; O iakaż tho będzie rádość oględác ozywione á vwielbione ciało fwoie *RejPos* [136], 112 marg.

Ze zdaniem przydawkowym referującym treść [iż, że] (8): *KlerPow* 11; *RejJóz* P8; Przypominanie kościoła świętego wielkich rádości fwych/ że Pan tłumí niewierniki y s fálefną ich náuką á wierne fwe ciełzy. *LubPs* Q3v marg; *RejPos* 276; *BudNT Philem* 1/6. Cf »dla radości«, »z radości«, »prze radość«.

I w funkcji av: »radością, radościami« = z radości (2:1): Thedy gdyż tho [wyznanie *Lucyny*] vsłyżał Apollon/ wielkimi rádościami wznák vpádł ná ziemié [!]. *HistRzym* 27, 79; Y ftąd iáko fkoró im [ludziom] znác dano/ Ze iufz w dworze twą Miłość widziano: Dżiw rádością z fkoró nie wylecieli/ A do ciebie dułźnie bieżeć chcieli [!]. *RybWit* C2.

W połączeniach szeregowych (31): *OpecŻyw* 167; Owoce ducha fą/ miłóć/ rádość/ pokoy/ ćirpliwość/ dobrotliwość/ dobroć/ nyeukwápliwóć/ fkromność/ wyará/ wkładność/ powcyągliwoć/

czytłość. *KromRozm I B3v*; Wnet sie łámá [*krew*] zápali/ że sie gniew poruŕzy/ Y ine przypádłości ínadnie wŕzytki wzruŕzy. Íáko miłość y rádość/ wefele y ímutek *RejWiz 117*; *Leop Esth 8/16*; w człowieku łá mocarki dziwne/ Nie tilko łobie rozne/ ale i przeciwnne. Íeŕt byŕtra popędliwość/ íeŕt żądza nieŕyta. Boiażń mdła/ żałość ímutna radość niepokrita. *KochSat B4v*; *Ovatio*, Rádość s wefelim y wykrzikaniem Hetmanowi ku czcy *Mącz 271c, 365b, 507b*; *RejAp 60v*; *RejPos 116, 175v, 305, 335, 337*; Ray tu známionuie bycie álbo żywot wieczny s Kryŕtufem: co íeŕt rádość/ wefele/ y nawyżŕze ízczeńcie *GrzegŚm 41*; Íáko zbytnia miłość/ zbytnia rádość/ zbytni ímiech/ zbytnie wefele/ y to wŕzytko może być ízkodliwe kto thego bez rozumu á nie pomiernie vziwa. *RejZwierc 77v, 73v*; *SkarŻyw 114*; *KochTr 14*; *ActReg 167*; *Calep 39b*; *LatHar 489*; *KołakSzczęśl B4v, C4*; *KlonFlis B*; leżę tu [*w grobie*]/ przedŕię ízczeńŕliwy/ Zem nie poznał nádzieie/ rádości/ kłopotá/ Podan niebáczney ŕmierci ná progú żywotá. *SzarzRyt C4v*. Cf »ku radości«, »z radością«.

W przeciwstawieniach: »radość ... smutek (*a. smętek*) (13), żal (*a. żałość, a. żałoba*) (12), płacz (9), strach (5), frasunek (4), kłopot (4), łzy (3), narzekanie (3), bojażń (2), ciężkość (2), troska (2), boleść, gniew, gorzkość, kaźń, męka, niepokoj, przygoda, szkoda, teskność, trapienie, trwoga, udręczenie, upadek, wzdychanie, zły przypadek, żałościwe przygody, żość« (66): *FalZioł V 31*; Szczęście poddano íeŕt zawiŕci, bo íaka íeŕth ízczeńŕliwych radość, takowy zawiŕtnych płacz. *BielŻyw 53, 137*; *GlabGad F*; *RejPs 43, 43v*; *RejRozpr F2v, H*; Bo ínadz to łá ná łwiecie przednieyŕze klenothy [*bojażń boska i wiara*] Kthore w radość przywodzą a niŕzczą kłopoty *RejJóz F7, A5v*; Ty [*Panie*] záwždy w rádość obrácałz káźde me trapyenye *LubPs Hv, hh5v*; *RejWiz 115v, 116, 187v*; Rádość íeŕth ípráwiedliwemu vczyńić ŕąd: ále tym co źle czynią/ ítrách. *Leop Prov 21/15, Esth 9/22, 16/21, 4.Esdr 7/61, Prov 14/13*; *RejAp 147*; *GórnDworz Y8v*; *RejPos 30, [108]v, 126v, 127v, 138v (8)*; Íuż záwždy dwoiá rádość y żałość dwoiá połpołu s łobá chodzi. *RejZwierc 32, 93v, 180*; *BielSpr 45v*; *BudBib 1.Esdr 3/13, Sap 8/16*; *BudNT 2.Cor 7/3[4]*; nierownoż to tego Wieńcá pleciono: więcey że dáleko Człowiek fráfunkow czuie/ niŕz radości. *KochOdpr Bv, Bv*; *KochPs 41, 46, 190*; Wízákze ímętek wálz wynidzie wam ku radości. *CzechEp 23*; *WerKaz 304*; *WisznTr 12*; *KochPieś 41*; *ArtKanc M18v, P4v*; *ZawJeŕt 36, 43*; Dobrégo rádość/ złégo kaźń nie minie. *GórnTroas 31*; Rácż Pánie/ w rádość zmięnić/ moie trwogi *GrabowSet M4v, D2v, P2v, R2*; *LatHar 361*; *WujNT Ioann 16/20*; *SkarKazSej 657b*; ZAden nie zna boleŕci íedno co íá czuie Zaden nie zna radości/ procz co íię ráduie *SkorWinsz A2v*; [*BielKron 1551 135v*]. Cf »z radości«, »w radości«.

Frazy: »radość roŕcie (*a. miała rość*)« [*szyk zmienny*] (4): Pátrzayże íáka tu rádość á íáka thu pociechá roŕcie záwždy káźdemu wiernemu krzeŕciáńŕkiemu człowiekowi *RejPos 275v, 24*; Ná to pátrząc/ w pobożnym ŕercu rádość roŕcie *KochPs 166, 20*.

»radość się stała (*a. stać się mogła, a. stawa się itp.*)« [*szyk zmienny*] (12): Wiele też Páráliżem záráżonych/ y chromych/ zdrowie bráło. Przeto ítála sie rádość wielka [*factum est... gaudium magnum*] w onym mieŕcie. *Leop Act 8/8 [idem] ZZ3v*; *RejZwierc 47*; A otho Elżbietá żoná twoiá porodzi tobie ŕyná/ ktorego imię wzowieŕz Ianem/ á ŕtánie sie tobie s tego wielka rádość y wefele *RejPos 295v, 1, 17v, 18, 20v, [108]v (9)*.

Zwroty: »z radością, w radości czekać (*a. oczekawać, a. doczekać*); z radością czekający« [*szyk zmienny*] (71:13;1): *OpecŻyw [162]v*; *FalZioł IV 31c*; ÍZaliŕz to tobie nieprzyŕluŕfy oczekawać

zradością páná fwego duffo moiá *RejPs* 90, 45v; *SeklWyzn* b2; *RejKup* f7v, z8v; *Diar* 89; A gdy mye Pánye ci vřzřą co lie cyebye boya/ Ze ya twych fłow náfláduyę z wierną chucyą moya/ Będą ząwřdy oczekáwác mnye z rádořcyą fwoya. *LubPs* bb2v; Iákíe tu wierne duřze rořkofzy miewáia/ Ktore Pánřkiego głofu z rádořcią czekáia *RejWiz* 194, 94v, 121, 179, 180 [2 r.], 186v; Gdy go wiedli do Krolá/ z rádořcią go czekał *RejZwierz* 13; *BielKron* 251, 413, 413v, 464; *RejAp* 9, 50v, 54v, 69, 97 (10); A kiedy iuř dokończyřz thego nędznego pielgrzymowánia fwego/ pewnie ogládařz Páná fwoiego ná práwicy Bogá Oycá řthoiącego/ á ciebie z wielką rádořcią czekáiącego *RejPos* 24v, 6, 7v, 15v, 24, 24v (39); A niechay moy řprzeřiwnik nie ma zemną řpráwy/ Ktoregoř ty zwyciężył iáko mocarz práwy/ Ktory czeka w rádořci dekrety onego/ Ktoryř raczył vczynić tu ná niewiernego. *RejZwierz* [272]v, 5, 102, 113v, 127, 166v, 168v, 177v, 248v; *CzechEp* 74; *ArtKanc* A16v; *PaprUp* D; *ActReg* 61; *WysKaz* X2v; *SiebRozmysł* K3; *CiekPotr* 89.

»da(wa)ć radość; dodać radości« [w tym: komu (1), nad kim (1)] = *dare gaudium* *Vulg* [szyk zmienny] (6;1); Rozřádzę myę Bože moy w fwey řpráwyedliwořci/ Nye dáy/ mym řprzeřiwnikom nádemną rádořci *LubPs* I3v, N4; Słuchu memu dař rádoř y wefele *Leop Ps* 50/10; *LatHar* 680; Boiařń Pánřka rořkofzuie řerce/ y dáie rádoř y wefele ná dlęgie dni y látá. *KolakSzczęř* B4, C4; *SiebRozmysł* B.

»radości dostąpić« [szyk zmienny] (2): then [*Duch řw.*] ieft práwie przezwan pociefzycielem/ Abowiem przez tego řpráwy řadneybychmy [!] rádořci áni pociechy dořtępić nie mogli. *RejPos* 142v, 40v.

»radość mie(wa)ć« [w tym: z kogo, z czego (18), nad kim (1), w czym (3), skąd (3)] = *gaudium habere* *PolAnt* [szyk zmienny] (48); *LibLeg* 4/26; *BierEz* F4; *OpecŻyw* 78v; *RejJóz* N3; przedię zaś gdy ye [*małżeństwa niemogące mieć dzieci*] pan Bog pocyęřył/ myeli wefele á rádořci nyemáło. *GliczKsiąř* C4v, C3; O moy Pánye toć mam radoř z oblicza twoyego *LubPs* D3, H, H2, Nv; Abowiem náwroćić řie zaś ktobie Pan/ áby z ćiebie rádoř á kochánie miał [*ut gaudeat super te*] we wřřyřtkim dobru twoim *Leop Deut* 30/9, *Luc* 1/14; *BibRadz Hab* 1/15, *Matth* 13/44; [*papieř Mikołaj uczynił poprzednika kardynałem ex latere ziemi niemieckiej*] řkąd wřřyřcy radoř y pociefzenie mieli/ z iednořci pánow duchownych y řwieckich *BielKron* 189, 255v, 458v; *Mącz* 507c; *HistRzym* 64v; *RejPos* 20v, 50, 109, 109v, 147v, 166; *RejZwierz* 18; *BudNT Ioann* 17/13, *Philem* 1/7; Z czego [*z połączenia kořciółów chrzeřcijańskich*] iáką Chrzeřciánie radoř mieli/ zá przywroceniem ták rozprořzonych Owiec/ do iedney owczárnief/ z liřtu tegořz Papieřá Ewieniuřzá zrozumiefz. *SkarJedn* 301; *KochPs* 182; *SkarŻyw* 63, 142, 510, 582, 599; *ArtKanc* K2, K8, P6v; pewną radoř dźiř maćie/ Gdy ná řráfunki nářze pátrzaćie. *ZawJeřt* 30; *ActReg* 167; *Calep* 448a; *GrabowSet* N2, P4v; *LatHar* 686; *WujNT Luc* 1/14; A co dálę/ to więřřza licřbá przybywáła/ Wiernych pánřkich/ řkąd pánno wielkąř radoř miałá *SiebRomyřł* K3v, F3v; *SkarKaz* 577b.

»napełni(a)ć, napełniony być radořcią; napełni(a)ć (się), pełen (być), napełnion (być) radořci« = *replere gaudio* *PolAnt*, *Vulg*; *implere gaudio* *Vulg* [szyk zmienny] (8;1;6;4:3); *OpecŻyw* 167; *RejPs* 30, 200; *RejPos* 18, 296v; Lecř Bog nádziefie niech nápełni was wřzey radořci/ y pokoiu w wierze/ ábyřcie obfitowáli wnádziefi [!]/ w mocy duchá řwiętego. *BudNT Rom* 15/13; Serce mi kwitnie/ pełenem rádořci/ Pátrząc ná řpráwy twęy wřzechmocnořci. *KochPs* 140, 195, 196; [*řw. Barnabá*] gorąco Chryřtuřowi dzieřkował/ á radořcią nápełniał řerce řwoie. *SkarŻyw* 536, 67, 69, 113; *GrabowSet* Ev,

H4v; Świat wżyftek pełen radości/ Piekło ryczy od żalości. *LatHar* 361, 59, 358, 596; *WujNT Act* 2/28, *Rom* 15/13, 2.*Tim* 1/4.

»w radość(-ci) obrocić (się) (a. obracać (się)), odmienić (się) (a. (z)mienić (się)), wyniść, obrocony; na radość wyść (a. wychodzić, a. wyniść), obrocić; ku radości wyniść« = *vertere (verti) a. conversus in gaudium Vulg* [szyk zmienny] (21:5:2:2;4:1;1): racz [Panie] wyfluchawłfy obrocić wradość a wrofkofz załobliwe narzekanie nałfę *RejPs* 43v, 43; Tu też obacz gdy iuz k temu przyźzło Na iaką im radość potym wyźzło Bo tam [Żydzi w Egipcie] w wielkiej obfifofci byli A barzo fie byli rozmnożyli *RejJóz* Q3v, A2v; *LubPs* Hv, P3v *marg*, hh4v; A iefliże ktoremu [wiernemu pańskiemu] co kiedy przypádnie/ To zówždy w prętką radość odmieni fie lnádnie. *RejWiz* 137, 142, 187v; Abowiem then dzień/ fráfunku y żalości/ Bog wżzechmogący/ odmienił im w radość. *Leop Esth* 16/21, *Esth* 9/22, *Iac* 4/9; *GórnDworz* Y8v; *RejPos* 74, 105v, 107, 125, 126v (12); *KochPs* 41; *CzechEp* 23; *ArtKanc* M18v, P4v; *GrabowSet* D2v, M4v, P2v, R2; *WujNT Ioann* 16/20; kto Pánu Bogu dufał y obietnicom iego/ w radość fię oná ciężkość obracała. *SkarKaz* 41a; [*BielKron* 1551 135v].

»radość odnieść (a. odnosić), wziąć, brać« [w tym: z kogo, z czego (5)] [szyk zmienny] (5:2:1): Ktory ocyec od oney radości y pocyechy którą wzywał z dzyeci fwoich/ v nichże w rękę zmárl. *GliczKsiqż* C7; Then [Szymon Machabeusz] íprawił pokoy w ziemi/ z kąd lud Izraelki wziął radość wielką [*laetatus est Israel laetitia magna*]. *BibRadz* 1.*Mach* 14/11; *RejPos* 305; iaką wielką radość y iaką pociechę on vbogi ftárzec s tego [z oddania mu syna i żony] odnieść mułiał/ to iuz ia twemu rozważaniu poruczám. *RejZwierc* 199, 205v; *KochPs* 90; *SkarŻyw* 583; *SkarKaz* 349b.

»radość okaz(ow)ać (a. pokaz(ow)ać)« = *gestire, laetari, laetitiam gestibus corporis exprimere Calep* [szyk zmienny] (6): A święci twoi niech ná wżzem okázuią wielką radość *LubPs* dd2v; *RejPos* 20v; Gotuyćie Pánu o wierni poddáni Okázác radość/ coście mu w moc dáni. *KmitaPsal* A2; Gratulor – Weflele fie, radość pokazuię. *Calep* 464a, 453b; *SkarKaz* 244a.

»płakać od radości, z radości, dla radości, prze radość, przed radością« = *prae laetitia flere Cn* [szyk zmienny] (3:2:2:1:1): Brata Beniamina dzywnie [Józef] vmyłował Płaczącz nad nim z radości obłapiał czałował *RejJóz* P5; *BielKron* 111, 122v; *HistRzym* [39], 132 [2 r.]; *RejZwierc* 73; To fłyżąc mátká/ plákála od radości/ íż tak mądre w młodych iey [tj. córki] lećiech fłowá fłyżála. *SkarŻyw* 224, 293.

»z radością przyjąć (a. przyjmować), (być) przyjęt(y)« = *cum gaudio accipere Vulg, PolAnt; cum gaudio excipere Vulg* [szyk zmienny] (34:9): *OpecŻyw* 31, 38v, 62; y napomniał go [Arystoteles Kalikstenesa] [...] żeby przyjemne rzeczy mowił ktoreby od Allexendra z radością były przyjęte. *BielŻyw* 103; *MurzNT Matth* 13/20; Páwel vřfedłfy trudnoći morfkich/ ná wyłpie cudá dziála/ Pothym do Rzymu przyřfedłfy z radością przyjęt. *Leop Act* 28 arg, *Matth* 13/20, *Luc* 19/6, *Philipp* 2/29, 1.*Thess* 1/6, *Hebr* 10/34; *BibRadz* *Mar* 4/16; [papież Grzegorz XI przyjechał] do Rzymá/ gdzye z wielką chucią á radością przyjęt *BielKron* 187, 181v, 347, 413, 413v [4 r.], 459; Romani ovantes accipiunt Horatium, Rzymiáne s wielkim wefelim y radością przyjęli Horáciufá. *Mqcz* 271c; *GórnDworz* Y7; *HistRzym* 108, 130v; *RejPos* 35v, 62v, 85, 348; *BudNT Matth* 13/20; *PaprPan* D4v; Iuz znowu/ ácz nierychło/ wychodzą ná światło Andrzeiá Friczá Modrzewkiego o poprawie Rzeczypořpolitey księgi/ iako pirwey z wielką radością od zbożnych á vczonych ludzi przyjęte *ModrzBazBud* ¶6v; *SkarŻyw* 165, 230, 390; *StryjKron* 442, 707; Włerna duřzo z radością przyimi

Krolá fwego *ArtKanc* A15v; A ná opoczyłtych *miejscách* pośiany/ ten iest/ ktory fłucha fłowá/ y zarázem ie z radością przyimuie *WujNT Matth* 13/20, *Mar* 4/16, *Luc* 19/6, s. 463; *SkarKaz* 453.

»radością, z radości, z radością radować się (*a. rozradować się, a. uradować się*); radością, z radością, w radości (roz)weselić (się); radością (u)cieszyć, uweseloný« = *exsultatione exsultare Vulg, PolAnt; gaudere (cum) gaudio Vulg; laetari laetitia PolAnt* [szyk zmienny] (6:3:1;1:4:3;2:2): á fprawiedliwi lepak ołobną radością będą v wefeleni. *RejPs* 97v; Rozráduie fie Krol náłz s ferdeczney radości *LubPs* E4v, I3v, P3, T5; ále vczeńnikámy fie ftawáiąc Chryštułowych mąk/ ták fie ráduycie/ żebyście też czáfu obiawienia chwały iego/ z radością fie wefelili [*gaudeatis exsultantes*]. *Leop* 1.*Petr* 4/13, *Ps* 131/16, *Is* 66/10; á rozráduy fie Pánu fwoiemu/ táką radością iáką rozumiefz/ iáko fie ná on czás rádowali wierni iego. *RejPos* 112, 115v, 305v; *GrzegŚm* 29; A przetołz teras chce oznaymić chwałę ludu przyfzłego/ ktoregołię [!] dziatki wefelą zradością [*exsultant cum laetitia Vulg*]. *BudBib* 4.*Esdr* 1/36[37], *Is* 35/2, *Ion* 4/6; *ArtKanc* Q14v; *LatHar* 165, 241, 487; *WujNT Matth* 2/10, *Ioann* 3/29, 1.*Petr* 4/13.

»(roz)śmiać się z radości« [szyk zmienny] (3): Bo ciało y mární fwiát w tám tym cechu mdleie/ A dułzyczká niewinna z radości fie śmieie. *RejWiz* 80v; *PaprPan* A4; Ná to fłowo Abraham/ rozłmiál fię w fercu z wielkieu radości mowájąc: [...] *SkarŻyw* 285.

»od radości, z radości skakać (*a. (wy)skoczyć, a. poskakować*); od radości skaczący« = *gestire laetitia a. voluptate Calep, Cn; exsultare, praegestire Calep* [szyk zmienny] (5:1:1): Ovans – wiskaiáci od radołczy skacząci. *Calep* 743a, 400b, 833b; fkoczyło od radości [*exsultavit in gaudio*] dzieciátko w żywoćie moim. *WujNT Luc* 1/44; *SiebRozmysł* F3v; WIdziałes Lizyczopie/ gdy Pánná z radości/ Ták obrotnie fkakálá/ z ochotney dárfkości. *PaxLiz* E3v, E3.

»(w sercu *a. na sercu*) radość (u)czuć« [szyk zmienny] (5): Lecż ia więcey miły Pánie pokoy twoy miłuię/ Zadney radości wdzyęcznieyfzey nád to iuż nie czuię *LubPs* B3v; *KochOdpr* Bv; Słyfząc to Bonifacyufz/ wielką w fercu radość vczuł. *SkarŻyw* 440; *KochPieś* 5; *KochFrag* 47.

»(u)czynić, sprawić radość« = *facere gaudium Vulg* [szyk zmienny] (4:2): Boże ktoris nam tę radołtz fprawil/ Zes nas przifzłtych trudnołci pozbawil: Zachoway we zdrowiu náłze paný *KlerPow* 11; *RejJóz* P3v; *BielKron* 254v; *RejPos* 131v; Ale tym chciał Pan pokázác/ iáko miłe iest y wdzięczne Bogu y świętym iego grzełznego náwrocenie: ktore nową iákąs y niełpodziewaną radość czyni w niebie. *WujNT* 259, *Act* 15/3.

»radości uży(wa)ć (*a. zażywać*)« [szyk zmienny] (30): *RejPs* 53; *RejJóz* Q3 [2 r.]; *KromRozm III* B2; Nyecheż fie miły Pánye fpołem záwłtydáya/ Co w złołcyach fwyh radołci fwoich vżywayá/ A co z vpádku mego wefełe myewáya. *LubPs* I3v, K3v; *RejWiz* 194; *RejZwierz* 126v; *Mącz* 507b; *RejAp* 50v, 60v, 131v; A tu dopirko vżywiełz tákieu radołci iákieu byłá vżyłá fwięta mátká iego/ gdy byłá znalázłá ták wdzięcznego ftráconego fynaczká fwoiego. *RejPos* 40, 29v, 40 [2 r.], 222v; *RejZwierz* 126v, 144; Będziem (da bóg) radołci práwey vżywáli/ Bołmy ná włzelki czás w nim vfáli. *KochPs* 46, 38, 50, 76, 90, 207, 215; *ZawJeft* 38; Y potomłtwo tve kwitnąć będzie w fzczeńłwiwołci/ Dni wefołtych záżywác poćiech y radołci. *KołakSzczęł* B4v; *RybGęłli* C4v; *SapEpit* B4v.

»z radością, w radości, z radości (za)śpiewać« [szyk zmienny] (5:5:4): SPyewaycye Pánu fwemu w ferdeczney radołci/ Nową pyołnkę *LubPs* V6v, Y2; *RejZwierz* 132; [*Dawid*] obłokłzy fie w káplánłkie odzyenie lniáne gáđł/ fpiewał/ y táncował z radołcią. *BielKron* 70; *RejAp* 118v; *RejPos* 19v; Drugi

cud ieft/ iłz P.Bog wzbudził Pátryárchę Cárogrockiego/ Iozephá który po oney zgodzie z wielkieu rúdości/ iáko biały Lábéć z Symeonem Ítárce m Piołnkę onę przed śmiercią záspiewał. *SkarJedn* 326; *SkarŻyw* 583; *ArtKanc* B3v, F6, K18v; *GrabowSet* B3v, T3v; *SkarKaz*)(4.

»żyć w radości« [szyk zmienny] (4): Żywot wieczny ieft pewna wiadomośc á vńnanie boga/ [...] á tam będziem wradoscy żyć nawieki *SeklKat* R3v; Páńłkiéy ludzie święci Pewni będąc chęci/ Będą fyę chlúbili/ Y w rúdości żyli. *KochPs* 92; *GrabowSet* B2v, D4.

Wyrażenia: »bezmierzna, nieskończona radość« [szyk 3:1] (3:1): Krol gdy wlyłżał tę powieść/ Bezmierzną miał z tego rúdość *BierEz* F4; *SkarŻyw* 363; Zal moy/ obroci fię/ w rúdość nieskończoną/ Gdyż mam fwą nádzieię/ w tobie záładzoną. *GrabowSet* D2v; *LatHar* 596.

»głos radości« = *vox gaudii Vulg, PolAnt; vox laetitiae PolAnt* (7): *BierRaj* 18; Bo to mowi Pan záłtępow Bog Ífráelłki: Oto ia odeymę z mieyfcá thego przed wálłymi oczymá/ y zá wálłych dni/ głos rúdości/ y głos wefela/ głos oblubienicá/ y głos oblubienice. *Leop Ier* 16/9, *Ier* 33/11, *Bar* 2/23; *BibRadz Ier* 16/9; *BudBib Ier* 25/10, *1.Esdr* 3/13.

»niewymowna (a. niewymowiona), niewypowiedziana, niewysłowiona radość« [szyk 10:5] (11:3:1): O iego [Ustazanesa] śmierci dowiedziawly fię Symeon/ nie wypowiedzianą rúdością chwalił Boską dobroć. *SkarŻyw* 305, 113, 510, 599; *KochPieś* 5; A mnie co Ítąd? Rúdość niewymowna/ wefele nieogárnione/ gdy te w poćiechách widzieć będę/ w których ták wiele cnot/ á przymiotow y dárow/ Bogu y dobrym ludziom miłych baczę *GrabowSet* A3; *LatHar* 487; *SkarKaz* 40b. Cf »z niewymowną rúdością«, »w niewymowne radości«.

»obfita, sowita radość« [szyk 2:1] (2:1): Dzywnie mię ten pan raczy Ítrzedz A z kłopotow rozmagitych Dofić radofci obfitych Kiedy patrę na tve dziatki [...] Iuż wíęcz wlytłkiego przepomnię *RejJóz* A5v; *RejPos* 74. Cf »w obfitej radości«.

»serdeczna radość« [szyk 12:3] (15): A tákes iuż rozmnożył [Panie] me serdeczne radości/ Iáko tym co fię kocháią w wielkieu obfitości *LubPs* B3v, V6v *margin*; *KochPs* 20; *SkarŻyw* 582. Cf »z serdecznej radości«, »z serdeczną rúdością«, »w serdecznej radości«.

»społeczna, (zob)opolna radość« [szyk 5:1] (4:2): *RejPos* 42v; y błogofławieni Seráphinowie Ípołecznią rúdością zgodnie cię wyflawiaią. *LatHar* 94; PAnu Bogu dziękuie/ iuż z serdeczney chęci/ Zechmy zobopolnemi rúdościámi zdięci. *PaxLiz* E3, Ev. Cf »z opolną rúdością«, »w społecznej radości«.

»ucieszna radość« (2): Prágnełám fczęścia twęgo/ prágnełám w Ítárości OÍtátniéy/ z tobą vzyć wćiefzný rúdości. *ZawJeft* 38; *PaxLiz* C.

»wieczna, trwała, wiekuista, nieśmiertelna radość« [szyk 7:2] (4:3:1:1): *RejJóz* N3, P3v; áby miły Pan Bóg Małżeńłtwo to Córki iego fczęścić raczył ku chwale fwéy świętý/ Rodzicom Pánnie téy ku poćiefze/ á nam wlyzem Przyiaćiołóm Zacnégo domu Fredrowęgo/ ku wiecznéy rúdości. *OrzQuin* Aa5v; Panie/ zá twoią záwždy pomocą Król bije Nieprzyiaćielá fwęgo: przeto téz vziye Niesmiertelnéy rúdości *KochPs* 29; Stawmy fyę przed nim [Panem]: zbawcą wlyzech trudności/ Száfárczem zdrowia/ y trwálych rúdości *KochPs* 143, 157; Doczekałes iuż Oycze poćiechy niemáley/ Izes lyná ogládał ná wyłokiem tronie/ Przyodźiane máiaćzy fwoie złotem fłronie Będziełz [w] wieczney moy Krołu

łtał radości trwałey. *KmitaPsal* A3; *GrabowSet* P4; á zátym świat wftytek/ y niebiekie gmáchy/ wiekuiłtey radości nápełniono. *LatHar* 358.

»wielka radość« = *magnum gaudium* *Vulg*, *PolAnt*; *laetitia magna* *PolAnt*; *exsultatio* *Calep* [szyk 191:26] (217); *LibLeg* 4/26; *OpecŻyw* 11v, 78v; *FalZioł* V 31; A też prorokuie [*Dawid*] iako wielka będzie radość dobrym gdy do chwały niebieskiej będą prowadzeni. *WróbŻołt* R2v; *RejPs* 48v; Oczy płaczą łlow nie łtawa od wielkiej radości iako mię moy pan pociełzył dzys w moiey łtarolci *RejJóz* P8, A2v; Gdzies może byc więczła radość/ y błogołlawieńłtwo naduźnich/ y ciełelnich rzeczach/ iedno tam gdzie miełka Bog ociecz/ y łyn/ y duch łwięti *SeklKat* G4v; *KromRozm III* B2; Mocą rąk twych [*Panie*] prziwodłeś mye k wielkiej radości. *LubPs* V2, H, Pv, P3v *marg*, Q3v *marg*, bb2v *marg*, dd2v; *Leop Act* 8/8, ZZ3v; *BibRadz 1.Mach* 14/11; A gdy [*Żydowie*] wywiedli ná gorę grunty [= *fundamenty*]/ byłá wielka radość miedzy imi y wefełili łie *BielKron* 111, 101v, 178, 254v, 256v, 458v; *RejAp* 129v, 131v; *HistRzym* 64v; *RejPos* 1, 17v, 19, 28v, [36]v (29); *HistLan* Cv; *RejZwierc* 144, 199; *BielSpr* 45v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Ion* 4/6; *BudNT Philem* 1/7; O iáko wielka radość byłá miłego Bárnáby *SkarŻyw* 535, 114, 397, 440; *MWilKHist* A3; *ArtKanc* M18v; *Calep* 401a; *GrabowSet* Kv; *WujNT Matth* 2/10, Act 15/3; *WysKaz* 8; *SiebRozmyśl* F3v, G2v, K3v; *SkarKaz* 349b, 577b. Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

»wnętrzna radość« (1): Wierny y nabożny [...] doznawał ná onym mieyłcu [tj. w kościele *Salomonowym*] práwey obecności [!] [bożej]/ po wzrúfzeniu łercá y wnąętrzney niewymowioney radości. *SkarKaz* 40b.

»radość ziemská« (1): Abowiem kto gi [*Chrystusa*] s łobą ma/ [...] iuź dołtápi wftytkich radości łwoich łák ziemłkich iáko y niebiełkich. *RejPos* 40v.

Szeregi: »radość i chluba« (1): [*Machomet mówił rycerstwu swojemu*.:] Czy chcecie mdłemu łudu Krześciáńłkiemu/ bez walki meyłcá [!] połtępic/ kthore náłzy przodkowie [...] nam zołtáwili/ wczynilibyłcie wielką radość y chlubeł nieprzyácielom łwoim? *BielKron* 254v.

»radość, (i, a) kochanie« [szyk 3:1] (4): *Leop Deut* 30/9; Przeczże też łmęciłz á fráłuielz ono zebránie łwięte ie⁸⁰ łtoáce przed Máyełtatem iego/ gdyżci to łam opowiedzyeć raczył/ iáka ielł radość á iákie ielł kochánie ich z náwrocenia twego. *RejPos* 196; *Calep* 300a. Cf »z radościá i z kochanim«.

»radość a krotochwila« (1): A nákoniec/ niechay naniepotrzebniefzy ptałzek przyleci przed oczy iego [*złego człowieka*]/ iákie będzie náń pilne dybánie iego/ á iáka radość/ á iáka krotochwila/ gdy go włápi ábo zábije *RejPos* 247.

»radość i łękanie« (1): Witacyelz moie dziatki me wftytko kochanie Razem radołcz przypadła razem y łękanie Iželcie łnáz [!] nie łpełna *RejJóz* N4.

»miłóć i radość« (1): W ten czás tę práwą miłóć y radość pokazáli [*apostolowie*]: gdy go [*Chrystusa*] iuź w łakiey chwale widzieli. *SkarKaz* 244a. [*Ponadto w połázeniach szeregowych 3 r.*]

»radość i (a) nadzieja« [szyk 4:1] (5): *RejPos* 126v, 128; *RejZwierc* 205v; Acz z radościá y náđzieá zmiełzána byłá záłóć oná *SkarKaz* 45a. Cf »z radościá a z náđzieá«. [*Ponadto w połázeniu szeregowym 1 r.*]

»i płacz i radość; płacz z radością« (1;1): Iuzechmy panie oycze/ wżytkim powiedzieli Było płaczu z radością/ między nimi wiele Dzywuiaćz fie nowinie/ czo fie teraz łtała *RejJóz* P6v; *RejZwierc* [203]v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.; w przeciwstawieniach 8 r.*]

»radość, (i, a, abo, ani) pociecha (a. pocieszenie)« = *gaudium ac consolatio PolAnt* [szyk 51:19] (70): *LibLeg* 4/26; *GliczKsiąż* C7; *BielKron* 189; *RejAp* 37, 99v, 178v; A iákafz rádość? á iákafz wietłza pociechá ma być tey świętey dufzy/ [...] człowieká cnotliwego? *RejPos* 128, 1, 18, 19, 20v, 28v (36); Nic lepszego w káżdym żywocie iedno rádość á pociechá. *RejZwierc* 114, Bv, 18, 33, 87, 114, 126v, 199; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudNT Philem* 1/7; *Calag* 487a; *SkarŻyw* 582; y iáko [*Pan Bóg*] dziwnie rozmnażał rozmaíte poćiechy á wítawicżne rádości ich/ to iuz tám łnádnie fię tego káždy doczytác może. *WerKaz* 294; *KochFrag* 47; *LatHar* 349; *SkarKaz* 349b; *CiekPotr* 17; Cżeka frogiey łpowiedzi nieborak vbogi. Więc go ćiefzą: wynidżiefz/ wynidżiefz nieboże/ [...] Y wynidżiefz poprawdżie: Lecz ná on świat z tego: Krotka poćiechá bywa/ łłába rádość iego. *KlonWor* 38. Cf »z radości i pociechy«, »ku pociesze a radości«, »z radością a z pociechą«, »w radości i pociesze«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*]

»radość i pokoj« = *gaudium et pax PolAnt, Vulg* (2): *BudNT Rom* 15/13; A Bog nádzieie niech was nápełni włzelákiey rádości y pokoiu w wierzeniu *WujNT Rom* 15/13. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»(i) rozkosz i (a) radość« [szyk 4:2] (6): *RejPs* 43v; Sálomon [...] lepiej łpráwi ciebie. Gdyż o dufzy powieda y rofkofzy wielkiey/ W ręku Páńfkich vżywa/ y rádości włzelkiey. *RejWiz* 194; o rozmnożeniu kościołá o rádości y rofkofy Ierolimfkiey *Leop Is* 66 arg; *RejPos* 139v; *RejZwierc* 167. Cf »w rozkoszy a w radości«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»szczęście, (a) radość« (2): Żywot ielt ludzi bogatich łzczęćcie á radoć, nędznych łmutek, á oczekawanie łmierci. *BielŻyw* 137; *RejZwierc* 93v.

»radość i śmiech« = *risus et gaudium Vulg* [szyk 2:1] (3): łmiech wáłz niech fie w żáłość obroći/ y rádość w łmutek. *Leop Iac* 4/9; *KochPs* 190. Cf »z radością i śmiechem«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»troska i radość« (2): (*nagł*) Do miłofci. (–) MAtko łkrzydłátych miłofci/ Száfárko trófk/ y rádoći *KochFr* 96, 98. [*Ponadto w przeciwstawieniach 2 r.*]

»trwoga a radość« (2): Aż (on) lud niemogł rozeznác głofu trwogi á rádoći od głofu płaczu Iudłkiego [*voce clamoris laetitiae a voce fletus populi*] *BudBib* 1.Esdr 3/13. Cf »ze trwogą a radością«. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

»radość i uciecha« (2): iż w thy dni/ pomśćili fie żydowie nád łwemi nieprzyiáćioły/ á płaczu y łmętek/ obroćili fie [!] w radoć y w vćiechę [*in hilaritatem gaudiumque conversa sunt*] *Leop Esth* 9/22; *WysKaz* 8. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»radość, (i, a, albo) wesele (a. wesołość); radość z weselem« = *gaudium et laetitia Vulg, PolAnt; gaudium et exsultatio Vulg* [szyk 39:29] (66;2): *LibLeg* 4/26v, 7/31v [2 r.]; A ták mamy krolewnę/ od bogá nam daną. Ná radoć ná wiefelie/ tym páńftwam połłana [!]. *KlerWes* A2v; *MurzNT Luc* 1/14; *GliczKsiąż* C3, C4v; *LubPs* H2, N4, hh4v; Bo oto ia łtwarzam Ieruzálem wiefelem/ á lud iego rádością [*Et exsultabo ..., et gaudebo*]. *Leop Is* 65/19, *Ps* 50/10, *Is* 35/10, *Ier* 16/9, 33/11, *Bar* 2/23,

Luc 1/14; *BibRadz Ier* 16/9, *Hab* 1/15; Gratulatorius, Co ku radości y wesele należy. *Mącz* 149b, 149b, 507c; *RejAp* 129v, 131v, 147; A pewnie Duch s. wzruszy w tobie onęż radość á onoż wesele/ którą był wzruszył/ [...] w tym błogóławionym łtarcu w Symeonie s. *RejPos* 58, 21, 115v, 222v, 295v, 345; *BudBib Is* 22/13, *Ier* 25/10, *Sap* 8/16, *Eccli* 15/6; Wćiornałtkie rzeczy łtworzone [...] Pokazowały po łobie [...] łák fię włzytkie wefełły [...] Naprzod z niebá Aniołowie Do grobu iego połłowie. Ná znák łwoiey wefełłści łteż wielkiey łtąd radości. [...] Byli obliczá łniącego Odźienia iáko łnieg byáłłego. *MWilkHist* A3; *CzechEp* 23; *Calep* 448a; *GrabowSet* A3; *LatHar* 59, 165, 686; *KołakSzczęłł* B4; *WujNT* 89, *Luc* 1/14, s. 504; *SiebRozmyłł* G2v; *SkarKazSej* 657b. Cf »z radości a z wesela«, »z radościá, weselem«, »w weselu, w radości«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 12 r.]

»radość i wykrzykanie« (2): Nie dopułłczáy ná mię [*Jezu*] zdrzymánia álbo łnu łmierci: nie ćiefz głównego nieprzyaciéłlá mego czártá radościá táká y wykrzykánim *LatHar* 241. Cf »z radościá i z wykrzykánim«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

»żáłóć (a. żal) z radościá; radość z żáłóćciá« (2;1): Radołcz łpołu z żáłóćciá włzytko łie zmienilo *Rejłóz* M6; *LubPs* M marg; *GrabowSet* G2v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.; w przeciwstawieniach 10 r.]

Wyrażenia przyimkowe: »dla radości« = *propter gaudium* *Vulg*; *gaudio* *Mącz* (5): A wten czás przyłłzá nowiná łż łie mu łyn vrodził/ odćiągnął precz dla radości ze włzemi pány triumf łpráwówác/ iáko łeft obyczáy v krolow *BielKron* 310v; *Mącz* 208b.

~ Ze zdaniem przydawkowym referujícím treść (1): Niewiáłtá [...] gdy porodzi dzieciátko/ iuż nie pámięta vćifnienia dla radości/ łż fię człowiek ná łwiát národził. *WujNT Ioann* 16/21.

Wyrażenie: »dla radości wielkiej« (2): Eułtáchiułł [...] poznał że to iego łynowie byli/ á obłápiáiąc y cáłuiąc ie y matkę ich/ dla radości wielkiej płákáli. *HistRzym* 132, 132. ~

»od radości« = *prae gaudium* *Vulg*, *PolAnt*; *in gaudium* *Vulg*; *laetitia* (*Abl*), *voluptate*, *prae laetitia* *Cn* (24): łż tho wefele przez łen nád námi łie działo/ A od radości łerce łnadż w nas vłtawáło *LubPs* cc5v; *Leop Act* 12/14; Zálię podobne łeft krołéłtwo niebiełkie łkárbowi łkrytemu ná roli/ kthory náłázły człowiek/ łkrył gi/ y od radości ktorá ma z niego/ odchodzi precz/ á włzytko co ma łprzeda/ á onę rolá kupi. *BibRadz Matth* 13/44; *Holofernes* [...] ożárłly łie od radości twárdo vlnął *RejZwierc* 154v, 26, 81v, 201; *MWilkHist* K4v; *Complaudo* – Radu ię [!] łzie, od radołłczij rękamij klaskám. *Calep* 227b, 567a; *WujNT Luc* 24/41, *Act* 12/14.

~ Wyrażenie: »od radości wielkiej« [*szyk* 2:2] (4): *HistRzym* 8; *RejPos* 114; Był bárzo zdumiáły/ od oney wielkiej radości *SkarŻyw* 173; *Calep* 833b.

Cf »płakać od radości«, »od radości skakać«. ~

»z radości« = *prae gaudium* *Vulg* (39): Bo z dzywu y z radołci przemowić nie mogá *Rejłóz* P5v, N6v, P5, P6, P7v; *Leop* 4.Reg 20/13; Ale drudzy z radołci/ á z łákomłtwá złęgo/ Więcey chłuby łzukáią/ niżli Páná łwego. *RejZwierc* 43v; *RejAp* 197v.

~ z radości czego [= z czego] (1): Podobne łeft krołéłtwo niebiełkie łkárbowi łkrytemu ná roley: kthory náłázły człowiek/ łkrył á z radołci iego (*marg*) ktorá ma z niego. (–) odchodzi *WujNT Matth* 13/44.

z radości czyjej (1): O z wielkiegoż to wefela/ á z wielkiewy rádości swoiey ten Pan do nas przychodzić á we drzwi nálze kołátác raczy. *RejPos* 345.

Ze zdaniem przydawkowym referującym treść (1): ktora [*królowa*] mi rzekła: nieboże zmorzony głodem/ podż każę ia thobie co dáć iefc. Alem nie łzedł/ częścią z rádości iż mię wolnym wczyniono *BielKron* 458v.

W przeciwstawieniu: »z radości ... dla frasunku« (1): A ini zradości nagle zumieráli/ Drudzy dla fráfunkow śmierć łobie zádáli. *WisznTr* 33.

Wyrażenia: »z niespodziewanej radości« (1): Biaągłowa cznotliwa/ z wielkiewy á niełpodziewáney rádości/ [...] vmárła *GórnDworz* Y8.

»z serdecznej radości« (4): *LubPs* E4v, I3v; *SkarŻyw* 580; Iemuż [*Synowi Bożemu*] z ferdeczney rádości/ záłpiewaymj w łpołeczności *ArtKanc* F6.

»z wielkie(j) radości« [*szyk 10:3*] (13): *BierEz* Iv; powłtala panna z wielkie rádości/ ij dala łie na modlitwę *OpecŻyw* 15, 33v; *RejWiz* 73v; tham go [*Józef ojca*] obląpił y pocałował z wielkiewy radości *BielKron* 18; *GórnDworz* Y8; *RejPos* 172v, 345; *PaprPan* Gg2v; *SkarJedn* 326; A gdy iufz czás obiecány ześcia iey bliłki był/ z rádości wielkiewy/ [...] śpiewála *SkarŻyw* 583, 227, 285.

Szeregi: »z radości i pociechy« (1): y práwie iáko wołk ciáło iey z ferdeczney rádości y pociechy topniało. *SkarŻyw* 580.

»z radości a (albo) z wesela« [*szyk 1:1*] (2): *RejPos* 345; ieden płácze z rádości álbo z wefela iákiego/ á drugi kiedy łie rozgniewa. *RejZwierc* 73.

Cf »płakać z radości«, »z radości radować się«, »rozśmiać się z radości«, »z radości skakać«, »z radości zaśpiewać«. ~

»ku radości« = *in gaudium* *Vulg* (13):

~ *ku radości komu* (5): *Leop Ier* 33/9; *RejPos* A3v, 12; *ArtKanc* N15; Vrodził łię Zbáwiiciel/ wiernym ku radości *GrabowSet* F3v.

ku radości czyjej (7): Dayże cie pan bog nam mnożył ku nálzey radości *RejJóz* L4, A5v; *LubPs* D3, Q3v, V3; *RejPos* 87, 175v.

W połączeniu szeregowym (1): A oczyłczę ie od włfelkiewy niepráwości ich/ [...] Y będzie mi ku imieniu/ y ku rádości/ y ku chwale/ y ku wefelu włfem narodo^m ziemłkim/ ktorzy włflyłá te włlyłtkie dobrá *Leop Ier* 33/9.

Wyrażenie: »k(u) wielkiewy radości« (6): *RejJóz* P7v; Pomyárem na mye przypádły wdzyęczone ofiádłości/ A yuż mi przyłzły w dzyedzictwo k mey więłłfey rádości *LubPs* D3, Q3v, V3; *RejPos* 175v; Ewánielia połelłtwo miłości/ oznáymuie narodom ku wielkiewy rádości *ArtKanc* N15.

Szereg: »ku pocieszé a (i) (ku) radości« [*szyk 3:1*] (4): á włzytko łie dzyáło ku pocieszé á ku rádości twoiey *RejPos* 87, A3v, 12, 175v. ~

»prze(z) radość« (7): Wielki głos chwałących wkrzyżowánego Bogá powłtał/ ták iłz długo Chrześciánie prze rádość wćichnąć nie mogli. *SkarŻyw* 397, 583; *PaxLiz* D2.

~ *przez radość czyjq* (2): Przez tve Márya rádości/ Ciefz nas w łmutku y záłości/ Ziednay wieczne łzczęłliwości. *LatHar* 496; *SiebRozmył* G2.

Ze zdaniem przydawkowym referującym treść (1): á obłápiáiąc go/ płákał nád nim prze wielką rádość/ ífz go Pan Bog do tego wzbudził *SkarŻyw* 293.

Wyrażenie: »prze radość wielką« [szyk 1:1] (2): [Symeon] wyznał Páná y zbáwiciéla fwego: á prze rádość wielką/ prágnął go telz łam ná rękú fwoich nošić *SkarŻyw* 113, 293.~

»przed radością« = z radości; *prae gaudio PolAnt* (6): Lecż gdy iefzcze oni [apostołowie] nie wierzyli przed radością/ á íż íię dżiwowáli/ rzekł im [Jezus]: Mácie wżdy tu co íeś? *BibRadz Luc* 24/41, *Act* 12/14; Pan Bóg wíe/ że przed radością íye nie czuíe/ áni wam powiedziéć moge/ íákom vczczón íeft ná tym Pošwiáćaniu *OrzQuin* O2; *GórnDworz* K8; *WujNT* 296 *marg.*

~ Wyrażenie: »przed wielką radością« (1): Vsłýfzawłzy to mátká/ vpádlá przed nogámi íego/ á przed wielką rádością bárzo płákáłá. *HistRzym* [39]. ~

»z radością(-ami)« = *radując się, też wywołując czyjś radość; cum gaudio Vulg, PolAnt; in (a. cum) exsultatione Vulg; in laetitia PolAnt; exsultanter Mącz* (325): Miefzczánie gdy to widzieli/ Z rádością k niemu bieželi *BierEz* F2v, B4, O3; *OpecŻyw* 30; *WróbŻółt* aa4; á ía zrádością pánu będe ofiárował ofiáry fwoie á wesołem pieniem będe opiewał y opíśował nieznošną fwego páná flawę. *RejPs* 39; *RejJóz* N7v, P7; *KrowObr* 238; Wiernić twoi miły Pánie co w tobie vfáią/ Cíć íie z rádością w łáſce twey dziwnie rofkocháią *LubPs* B4v, T3, V2 *marg.*, Y5, dd2v, hh3v; Íuż go wíeć przyiáciele z rádością wítáią/ O fzczeńciú o niefzczeńciú íego íie pytáią. *RejWiz* 94v; *Leop* 1.*Esdr* 6 *arg.*, *Ps* 106/22, *Eccli* 35/11, *Act* 2/46; *RejZwierz* 37; Pánie Rzymłkie gdy ízły do miáftá z wefelim/ wýfzło przeciw ím wielkość pań drugich z rádošćiami. *BielKron* 110, 8v, 13, 13v, 17v, 29 (23); *KwiatKsiąż* D4v; *Mącz* 21b; *GórnDworz* R7; *RejPos* 24v, 244v, 247; *GrzegŚm* A2; ábyłmy żywot nowy zácżawłzy/ włzyftki fkutki pobożnošći łatwie y z rádością pełnili. *KuczKat* 110; *RejZwierc* 159, 166v, 176v, 180, 227v; Ten doftawłzy [za kradzież] rozgrzełzenia/ do domu íie z rádością wrocił/ y fwoie wefele ženie fwey opowiedział *WujJud* 89v; *WujJudConf* 104v; Cokolwiek dáruiefz/ tedy to czyn z wesołą twarzą/ á z rádością dziełięciny oddaway. *BudBib Eccli* 35/9, 2.*Par* 20/27; *CzechRozm* 225v; *SkarJedn* 92; *KochPs* 63 [2 r.]; *SkarŻyw* 46, 102, 133, 452; *StryjKron* 140; *CzechEp* 49; *KochWz* 139; *KochMRot* B4 [2 r.]; *ArtKanc* G15v, L3, O15, Q18v; *Paprup* D; Smierć/ z rádością podéymę/ z rádością krew moię Oyczyźnie moięy oddam *ZawJeft* 42; *GrabowSet* S3v; *OstrEpit* A2v; *LatHar* 165, 230, 495, 605; *WujNT Mar* 12/37, *Ioann* 8/56, *Act* 2/46, s. 419; *SkarKaz* 454a [2 r.]; *CzahTr* F2v; [Józef] Wýfliznął íie: w rękú płácz tylko zoftáwiwłzy/ Zátrzáłnął drzewi/ á leci/ z rádością íeý zbywłzy. *GosłCast* 60; *SapEpit* B4.

~ z radością czyją (34): *LubPs* bb2v; Kálchás bífkup Troiáńki [...] wzyął towarzýftwo z Achillefem/ z rádością Grekow *BielKron* 56v; Láthá 1522. Lodwig Krol Czeſki y Węgierski przyiechał do Prági z rádością poſpolitego ludu *BielKron* 328; Potym trzy lathá po ſlubie vmárła [Elżbieta, żona Jagiełłowa] á w Mánfionárfkiey káplicy pochowana w Krákwie z rádością poſpolitego człowieká. *BielKron* 385v, 85, 86v, 168v, 170, 188 (21); *RejAp* 120v; *RejPos* 275v; *RejZwierc* 114; *SkarJedn* 268; *SkarŻyw* 336, 403; *StryjKron* 140 [2 r.], 360, 557; *GrabowSet* A3; *WysKaz* 23; [BielKron 1551 135].

W połączeniach szeregowych (4): *OpecŻyw* 31; [Laban rzekł do Jakuba] Przecżżeš wżdy ták táiemnie wćiekł? [...] nic mi znáć nie dáwłzy/ gdyż bych był ciebie pušcił z rádością/ z piołnkámi/ z bębny/ y z Arfámi. *BibRadz Gen* 31/27; Byłá mu daná zá Małżonkę/ drugá corká. Tegołz Ferdinándá [...].

Ktora [*lege*: ktorá]/ z iákameście rádościam/ z iákim wefelim/ z iákam w dźięcznościám przyięli byli/ kofłztu żadnego y nakłádu nielituiác/ wy fámi wiecie *BiałKaz* Kv; *SkarŻyw* 356.

Wyrażenia: »z chętliwą radością« (1): Zás z wietfzą [!] do Poznáníá nád to wczćiwością/ Wprowádzon/ s tryumphámi/ s chętliwą radością. *StryjWjaz* B.

»z niewymowną radością« [*szyk* 4:1] (5): Paⁿna dółtoyna przyięła z niewymowną radością ono pofelłtwo *OpecŻyw* 38v, 166v; *MurzHist* M; [*rozgrzeszony*] iefli z nowu nie wpádnie w grzech/ ogłáda z niewymowną radością fwoią twarz Bogá wiecznego. *WysKaz* 23; *SkarKaz* 454a.

»z opolną radością« (1): S Kofćiołá do Krolewny wftápił z wklónnością/ Tám fie wefpół witali/ z opolną radością. *StryjWjaz* C.

»z serdeczną radością« (2): Wfzyłcy Prorocy o tym świetle [*tj. Chrystusie*] powiedáli/ y fámi go żádáli/ z ferdeczną radością czekáli *ArtKanc* A16v; *GrabowSet* A3.

»z wielką radością« = *cum magno gaudio* *PolAnt*, *Vulg* [*szyk* 90:7] (97): Potym wcieffywłfy fwé duffe/ s pokornym wklonem od niego z wielką radością odiechali *OpecŻyw* 25, 9 [2 r.], 10v, 38v, 62, 166; Z Wielką radością wffyfcy wyfláwiaycie páná fwego *RejPs* 121v, 101v, 144, 144v; Wiédzcie [...] że bych iá zwielką radością/ rad wpiekle nieieden ani dźiesięć abo dwádziesięcia tyfięcy/ ale fto tyfięcy lát i iefzcze więcy/ wfzelakié męki piekielne cierpiál *MurzHist* R3; *LubPs* M3; *RejZwierz* 2; *BibRadz Matth* 28/8; *OrzRozm* Q3; ziecháło fie ich wiele do Skanderbegá z radością wielką *BielKron* 243v, 187, 295, 357, 361, 379v (16); Exultanter, Wyskákuyác/ S wielką radością y wefelim. *Mącz* 365b, 271c; *RejAp* 50v, 69, 97, 117v; *GórnDworz* Y6, Y6v; Potym z támtąd z wielką radością iácháli do oyczyzny fwey *HistRzym* 27, 27v, 108, 130v; iz pánienká miała záczać y porodzić tho wykupienie fwiátá wfzytkiego y z wielką wiarą á z wielką radością czekála tego. *RejPos* 272, 7v, 19v, 21, 24v, 28v (23); *KuczbKat* 400; Drudzy fie z wielką radością ná hárcę/ ná ftraży vpralzáią. *RejZwierc* 22v, 6, 93, 127, 171, 199; *BudNT Luc* 24/52; *ModrzBazBud* ¶6v; *SkarJedn* 268; *SkarŻyw* 165, 202, 230, 336, 383, 403, 599; Wftápił potym w małżeńftwo z Anną Cefłárzowną Grecką/ z wielką radością pófpolitego ludu *StryjKron* 140, 123, 140, 360, 442, 472, 557, 707; *ActReg* 121; *WujNT* 60, *Matth* 28/8; á tyś z wielką radością fzlá do niéy ku pófpłudze *SiebRozmysł* G3v; *GosłCast* 76.

Szeregi: »z radością i klekstaniem« (1): Ták tedy Troydená [...] podniefli ná Wielkie Xięftwo Litewłkie/ Nowogrodłkie/ Zmodłkie/ Podláłkie/ y Iatwiełkie/ z wielką radością y klekftaniem (według zwyczáiu) wfzytkiego pófpólftwá. *StryjKron* 360.

»z radością i z kochanim« (1): Bo naświętfzą iego wołá w wczćiwości mamy/ á z wielką radością co nabárziewy chwalác y z wielkim kochánim/ wfzyłtki wczynki iego wyfláwiamy *KuczbKat* 400.

»z radością a z nadzieją« (1): Kthorego [*królestwa wiecznego*] z obietnice á dobrotliwóści Pánłkiewy z wielką radością á s pociefzliwą nádzieją wftáwicznie czekamy. *RejPos* 140.

»z ochotą (a. ochotnością, a. chucią), (i, a) (z) radością« [*szyk* 3:2] (5): Elzbieta fwięta gdy Mariá wzrzála/ z wielką radością ij ochotnością powftála *OpecŻyw* 10v; *BielKron* 187; *RejPos* 334; Z iáką ochotą/ z iáką radością/ mamy wfzyłtki fkutki pokory świętey/ y miłowác/ y przyymowác/ y żywotem náłzym wyráżác? *KuczbKat* 35; *StryjKron* 707.

»z radością a z pociechą(-ami)« (3): iużci wfzythko poydzye z radością á s pociechą twoią. *RejAp* 120v; *RejPos* 258v; *RejZwierc* 114.

»z radością i śmiechem« (1): będą wypowiedać z ołobną każdą rzecz/ z dziwną radością/ y śmiechem *GórnDworz X*.

»ze trwogą a radością« (1): mnodzy też ze trwogą á radością podnolili głos fwoy [*in vociferatione in laetitia, elevando vocem*]. *BudBib 1.Esdr 3/12*.

»z tryumfy (tryumfami) a z radościami (radością)« (2): iáko ten ták możny Krol á on święty zwycięścá/ [...] poźedł z wielkimi tryumphy á z wielkimi radościami do Bogá Oycá śwego. *RejPos 263v; StryjWjaz B*.

»z radością, (i, a) (z) weselem(-im)« [szyk 8:7] (15): A on tzo rychléy z onego drzewa z łtąpil a z wielką radością ij z weselem przyiał gij w dom fwoy *OpecŻyw 62, 9, 11; RejPs 84*; A przetoż ty dni/ to ielt czternałty y piętnáłty miefiącá Adár/ będą záchowywane w zgromádeniu z weselem y z radością przed Bogiem [*cum coetu et gaudio et laetitia in conspectu Dei*] *BibRadz Esth 10/13[12], Ps 99/2; Mącz 271c, 365b; HistRzym 27v, 108; RejPos 19v, 168, 342v; StryjKron 442; CiekPotr 62. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»z radością i z wykrzykaniem« (1): thám pogáni iáwnie á połpolicie łtroili wesele z radością y z wykrzykaniem [*cum iubilationibus et gaudio*] *Leop 3.Mach 4/1*.

Cf »z radością czekać«, »z radością przyjąć«, »weselić się z radością«, »z radością śpiewać«. ~

»w radości« = *in exultatione Vulg (72)*; *BierRozm 7; WróbŻołt 106/22*; WSzytek národo ná ziemi miełzkájący [...] łtánawłfy wrádołci przed oblicznołciá iego zrołkollá wyłławiay łwięte imię iego. *RejPs 146, 63v, 189, 200*; Dayżecz pan Bog łzczęłcie mnożył By twoy łtan ták żaczny był A my tego doczekali W radołci łie w tym kochali. *RejJóz A6v, A4*; Bo wierni twoi włzędy w rołkołzách pływáią/ A w radołciách przed twarzą zázwdy [!] twoią gráią. *LubPs P4v; RejZwierz 44; RejAp 184; RejPos 27v, 342; RejZwierc 95v, 271v; KochPs 96*; Nie vczuł złego ná łwiecie/ Był znáczny w łwoim powiecie Vżył lat łwoich w radołci/ Służąc Bogu w pobożnołci. *KochMRot A3v; ArtKanc T11*; Kto cię zániedba ten kwitnie w radołci/ A kto cię łtrzeże/ rzadko bez żálołci. *GrabowSet F3v, H2, P4*; Przychodźcie przed oblicze iego [*Pana*] w radołci. *LatHar 61; WujNT Iudae 24*.

~ w radołci czyjej (3): ROzwefel łie włzythek łwiát Pánu w łwey radołci *LubPs P3; RejAp 184; RejZwierc 176*.

W przeciwstawieniach: »w radołci ... w żálołbie (a. w żálołci) (2), w bożáźni, ze łzami, w niepokoju, w płáczu« (5): My [*bracia Józefa*] idziemy y w radołci y w wielkemy żálołbie *RejJóz P2; KrowObr 238; RejPos 47v*; Kto śiáł w płáczu/ źnie w radołci [*Vulg Ps 125/5*] *KochPs 191 [przekład tego samego tekstu: KrowObr, RejPos]; ReszPrz 90*.

Wyrażenia: »w niewymowne radołci« (2): Potym Iozeff wniewymowné radołci s panną miełłkál *OpecŻyw 14, 166*.

»w obfitej radołci« (1): Z łálki páná tego nędzne vłtá łwoie/ Iuż otworzyć mułżę w obfitej radołci *LubPs hh2*.

»w serdecznej radołci« [szyk 4:1] (5): Będęc czełć chwałę dawał w łerdecznej radołci/ Wyznawájąc moy Pánye tve dobrotliwołci *LubPs D, Cv, T5, V6v; SkarKazSej 674a*.

»w społecznej radołci« (1): [*daj, Panie*] A iźbychmy iáko lud twoy w łpołecznej radołci/ Vżywáli chwały wyerney ku twey połciwołci *LubPs Y2v*.

»w wielkiej radości« (11): Patrz to na nalfzych garlech iako my baczemy Iż go [Beniamina] w wielkiej radości żafię przyniefiemy *RejJóz* N6; *LubPs* P3v; *RejAp* BB5v; *RejPos* 47v, 128, 128v, 269v, 355v; *RejZwierc* 5, 124v, 176.

Szeregi: »w radości a w kochaniu« (1): z ktoremi [przebranymi Twoimi Panie] iufz tam wradości a w wftawicznym kochanyu bez konca nieprzeftaniem y nigdy wyflawiac nieskonczzonego nigdy świętego boftwa twego. *RejPs* 94v.

»w nadziei a w radości« (1): gdyż oná [dusza człowieka cnotliwego] w pewney nądziei á w wielkiej rádości czeka tych pociech fwoich/ á thych wdzięcznych obyetcnic Páná fwoyego. *RejPos* 128.

»w radości, z ochotą (a. ochotnie)« [szyk 1:1] (2): Słufzciefz Pánu w wielkiej wesołości/ A wnidźcie do iego obliczności/ Ochotnie mu czyniác czeńć w rádości [Introite in conspectu eius, in exultatione *Vulg Ps* 99/2]. *LubPs* X2 [przekład tego samego tekstu] *KochPs* 149.

»w radości a w opiece« (1): á iufz będzie [dusza] w wielkiej rádości á w opiece Pánkfkiej czekáá onego wdzięcznego [...] záwołánia fwego *RejZwierc* 5.

»w radości i pocieszce (a. z pociechą)« (2): wfpomni fobie onego mężá świętego Tobiafzá [...] iáko potym on vbogi ftárzec w wielkiej rádości y pociefze żywothá fwego dokonał. *RejZwierc* 124v; *ReszPrz* 90.

»w rozkoszy a w radości« (1): iufz w rofkofzy á w wielkiej rádości poználi y obaczyli ony niezmiarzone pociechy fwoie y zapłaty fwoie. *RejPos* 355v.

»w radości a z wesołym sumnieniem« (1): Pomożyfz nam tedy tego nálfz miłościwy Pánie/ [...] ábychmy [...] ciebye Krolá á Páná fwego w rádości á z wesołym fumnieniem doczekáli *RejPos* 27v.

»w weselu, (i) w radości« (2): I wywyodł Pan lud fwoy w wyełkim wefelu w rádości *LubPs* Yv; *SkarKazSej* 674a.

Cf »w radości czekać«, »(roz)weselić (się) w radości«, »w radości śpiewać«, »żyć w radości«. ~

Personifikacja (osoba dramatu) (3): (*did*) Leticia álbo rádość przyniefie klenoty. (–) *BielKom* G6, G, nlb 8.

Iron. (3): (*did*) Piekarz narzeka nieborak (–) Ach nieftotys toć piękńą to nowinnkę [!] fłyfzę A od wielkiej radości prawie ledwie dyfzę *RejJóz* K2v; Teraz mu [ojcu] też to przydzie nadobna nowina Iż iufz ftracił napoły/ y drugiego fina A trzeciego mu iefzczę/ teraz odniefcz mamy Iaka tam będzie radofcz/ fami dobrze znamy *RejJóz* N3.

~ radość czyja (1): *RejAp* 180v cf *Szereg*.

Szereg: »pociecha a radość« (1): Thákże też fłyfzyfz pociechy á rádości tych mátáčzow á tych ktore tu Pan odmienić raczył/ iż máią zepchnieni á ftrąceni być do tego ieziorá fprofnego *RejAp* 180v. ~

W tłumaczeniu imienia (1): corkę powili y dáli iey imię Eufrozyná/ to iefł dobra rádość. *SkarŻyw* 13.

W przen (23) : Rozmnożyłś narod/ á nie wwielfbileś rádości. *Leop Is* 9/3 [przekład tego samego tekstu *RejPos* 15]; dla tegoż pomázał cię Bog/ Bog twoy/ oleykiem radości/ nád thowárzyfze twoie. *BibRadz Hebr* 1/9; Pomyfłze też fobie ná onę świętą mátkę iego [Pana Chrystusa]/ w iákiefy radości pływáá święta duřzá iey *RejPos* 20v, 15; *BudBib Eccli* 15/6; *CzechRozm* 60v; Cnoćiem ia przyiáciem/ y w téy niewinności Ołtarz twóy święty kołem rádości Otoczę *KochPs* 36; Zelli mi

pofelstwo wesołé/ á kości Twym gniewem złtrápióné vzyjá rádości. *KochPs* 76; Małz y wchorobách á łmutku y teskności piękną ochłodę/ korać [...] ferceć rádością y delzczem ducha świętego pokropi y nápełni ie dobrą wolą y ziárnem/ ktore pożytek z czáfem vrodzić może. *SkarŻyw* A4v; *CzechEp* 217; Mułzę trwać w ciężkim żalu/ y trofće po tobie/ A moiá wšzytká rádołć ległá z tobą w grobie. *KochFr* 70; Sławić cię łmyłł będzie/[...]: żeś wždy kiedy Pánie Wyłuchał/ w včífku łtrápióné wołánie/ Ná drogách rádości twierząc dułzę moię. *GrabowSet* G2v; Nie ma/ gdy naysłiczniefzy Rok/ wšzech pełen rádości/ Lišćia/ lás naygeściefzy Ni kwiatow łáká [...] Iák ia łmutkow/ żáłości/ Mam w nędznym fercu/ z okrutney chytrości. *GrabowSet* H4v; NApełni vftá me/ Pánie/ twoią chwałą/ A wárgi ozdobić/ rádością rácz trwałá *GrabowSet* P4; *LatHar* 165; Boiażń Pánfka chwałá [!] ielt y chełpliwością y weselem y koroną wšzech rádości. *KołakSzczęśl* B4; *WujNT Hebr* 1/9.

Zwrot: wniść do radości [czyjej]« = *stać się uczestnikiem czyjejs radości; ingredi in gaudium PolAnt* (2): Dobrzeć ługo dobry y wierny/ nád małymes wierny był/ nád wilem cię poftánowie/ wnidż do rádości páná twego. *BibRadz Matth* 25/23, *Matth* 25/21.

Wyrażenia: »radość duszna, dusze« [szyk 5:1] (4:2): Ten go [*Heliasz młodzieńca*] w wiodł do Ráyu/ y mowił z nim wiele o rzeczach przyłzłych/ o rádołciach dułznych/ o oczekawániu wieczney odpłáty. *RejWiz* A7v, 115v *marg*, 176, Dd2; *LatHar* 569; Aniół Gábriel zwiáftowałci fyná twého namillžego [...] ktróregoś w wielkim wefelu y rádości dułze łwéy poczęłá. *SiebRozmyśl* G2v.

»radość serca« [szyk 1:1] (2): *CzechEp* 74; Swiátłość wsezłá łprawiedliwemu y prawdziwego fercá rádość. *KołakSzczęśl* B4.

Przen (19): Choćia nádzieiá iuż teskniłá zemną/ Gdy vbywáło otuch niewinności/ Aliś ty weżrzał/ rołkwitły rádości. *GrabowSet* R4, M4.

radość czyja [w tym: *pron poss* (2), *G pron* (1)] (3): Błádałz Koronie pychy/ pijánym Efráimitom/ y kwiatowi opadájącemu/ łławie rádości iego *Leop Is* 28/1, 28/4; *GrabowSet* G3v.

Szeregi: »pociecha, radość« (1): Płecza/ co rościefz y żywiłz łię złotem/ [...] Idż łędzo/ gđzieś łię zwykłá/ sídły báwić/ Szrod zdrádných nádziey: tám połpolftwo chćiwe/ Tám twa poćiechá/ tám rádość nie wieczna. *GrabowSet* G3v.

»wesele, radość« (1): Ale wy rozwefeliće łię y rozráduieće łie závždy w thym co ia łtwarzam/ Abowiem otho Ieruzálem łtwarzam iáko wesele/ á lud iego iáko rádość [*Ierusalaim exsultationem, et populum eius gaudium*]. *BibRadz Is* 65/18.

a) *O elementach przyrody* (11): Przetoż dżiś niebo wykryka Y z morzá rádość wynika *LatHar* 401.

Zwroty: »z radością się cieszyć« (1): Ziemiá z niezmierną rádością Ciefzy łię twoią bytnością. *LatHar* 401.

»okazować radość« (1): oto temu zwycięfcy nád tymi łprzećiwniki łwemi włzythek łwiát łie ráduie/ y zyemiá okázuiąc rádość thę rozmaíte kwiatki wydáłá *RejPos* 109v.

»rozweselić się w radości« (1): A łłufznie łie rozwefelić iuż ma zyemiá w rádości *LubPs* V5v.

»z radością śpiewać« (1): *valles abundabunt frumento: clamabunt et enim, hymnum dicent. [...]* A niżyny będə w życie obfitować/ [...] będə z radością łpiewáć/ á chwałę panu bogu będə dawać. *WróbŻołt* 64/14.

Wyrażenie: »pełen radości« (1): Aby też człowiekowi/ Duch/ iego łalki wieczney. Trofki odwiewał/ [...] By/ błogoślawił/ polam w obfitości/ Ták/ iżby ziemiá miłá/ Więcey owocu niż kwiecia rodziłá. *Rozczki pełne radości GrabowSet T3v.*

Szereg: »radość i wesele« (1): Pinguefcent fpeciofa deferti: et exultatione colles accingentur. A tedy więcz fliczne pola na puftiniach rozmnożą fie wielką żiznością a pagorki przybierzą fie w radoć y w wefele. *WróbŻołt 64/13.*

Wyrażenia przyimkowe: »z radością« (3): niech z radością Góry páná przywitáią *KochPs 148; LatHar 368.*

~ **Wyrażenie:** »z niezmierną radością« (1): *LatHar 401 cf* »z radością się cieszyć«. ~

»w radości« (3): Drzewá leśne w radości fwey/ niech łtáną zákwitnione *LubPs V5v; RejZwierc 132v. Cf* »rozweselić się w radości«.

b) O domu (2) :

Wyrażenie przyimkowe: »z radością« (2):

~ **Zwrot:** »z radością czekać (a. oczekawać)« [szyk zmienny] (2): (*nagł*) Do tegóz [*tj. do jednego wojewody*]. (–) CZekáią cię z radością moje niłkie progi *PudłFr 12, 64.*

Wyrażenie: »z radością wielką« (1): BA iuż/ chocia ná łániách/ Stásiá Bránickiego/ Ná kieruy dýfzlem do mnie/ Iásiu mój: którego Z radością wielką ściány mé oczekawáią *PudłFr 64. ~*

a. O zwierzętach (6) :

Zwrot: »radość mieć« (2): [*liszka mówi do kura*] Będęc z tego radość miáłá/ Zem fie ciebie dotykáłá. *BierEz S4; RejWiz 28.*

Wyrażenie: »wielka radość« (1): [*niewinne rybki*] Kiedy fie do niey [*do wędy*] zbieżą/ wielką radość máią/ Ano ie potym łzpetnie ná łufzą tárzáią. *RejWiz 28.*

Wyrażenie przyimkowe: »z radością« (4): Pścizká k niemu [*ku Ezopowi*] przybieżáłá/ Z radością fie vmiezgáłá *BierEz C3; RejPs 152; Gołáb z radością leciał/ bo dawno niewidział światłości/ profto ná ono mieysce s kąd go wzięto. BielSpr 47v; GrabowSet O2.*

2. To, co czeka człowieka w niebie po śmierci, nagroda za cnotliwe życie ziemskie, szczęście wieczne polegające na przebywaniu z Chrystusem i świętymi w niebie; niebo; gaudium PolAnt [w tym: użycia w pl (172)] (315) : *RejPs 195; A trudnoby y ięzyk wypowiedzyeć tho miał/ Iákie thám [w niebie] Bog radości wiernym fwym zgotował. RejWiz 95, 95, 115v, 116 [2 r.], 157, 180, Dd2; Przedfię Duch fwięthy dáley przez Anyoła Ianowi fwiętemu pod figurą miálthá widomego oznáymuie rozliczne radości wiernym Pánłkim zgotowane. RejAp 182v, 69v marg, 173, 176v, 177; A gdy iuż przydzye ono dokończenie wżytkich fpraw fwiętych iego [Pana]/ iż fie iuż wfpokoią wżytki niebiofá/ iż iuż w radościách onych poftánowi wierne á przebráne fwoie *RejPos 232, 5v, 125v, 136, 238v; RejZwierc 273; SkarŻyw 121, 179; [o zmarłej matce]* Drogi Pánłki śpiewaczkú/ iuż nam nie záspiewałz/ Bo w lepřzey tám radości wiecznie odpoczywałz. *WisznTr 15; Wiernymci śmierć nie wádzi/ bo k radości prowadzi ArtKanc R19v, B17v, B18, D9, G13, G15v (9); GrabowSet D2, E3, Y2v; Domieści cię okrom tego/ Krol wieczney chwały/ mieścá wielce wesołego/ przełtronego/ wżelką vćiechą y rofkofzą opływáiącego: okrom inřzych radości/ ktorych oko nie widziało/ vcho nie słycháło/ á myśł ludzka ich nie ogárnęłá *LatHar 681, 629, 681; [BielKron 1551 nlb 12].***

radość, radości czego (11): *RejPs* 220v; Naydziełz dziwné rádości żywotá przyśzłego *RejAp* AA6, 118; *RejPos* A4v, 7v, 179v, 286v, 293v, 341; Tego dnia wesołego/ chwalmy Krolá niebieskiego/ iż nas wybáwił od pieklá gorącego/ á iż nas domieścił rádości krolestwá niebieskiego. *MWilKHist* G2; *SkarKaz* 8b.

radość czyja, radości czyje [= *kto daje*] [*w tym: pron poss (15), G sb i pron (6)*] (21): *RejPs* 43v; A fínadz błogoflawiony/ kogo wniewinności Tu na świecie żaławłzy/ wezmie [*Pan Bóg*] k fwey radości *RejJóz* B4; *KromRozm III* C8v; *LubPs* D3, L; *RejAp* AA7, 97v, 118; Y iáko go [*św. Jana Chrzciciela*] był málucżko przyśłał [*Pan Jezus*] przed przyściem swoim/ thák go też zálię pošłał málucżko przed łobą do rádości swoich. *RejPos* 321, 26, 207, 279v, 292v, 319 [2 r.], 328; *SkarŻyw* 70; Day nam wćielzenie Pánie w twej rádości/ Wieczne przebywanie *ArtKanc* B12v, H7v, K4v; *GrabowSet* M3v.

radość czyja, radości czyje [= *kto otrzymuje*] [*w tym: pron poss (42), G sb i pron (16), ai poss (1)*] (59): *RejPs* 80; Tu iuż pod tą liczbą możelz rozumieć wżytek zbor niebieski wiernych Páńfkich/ ktorzy iuż tám w rádościach swoich wżywáią błogoflawieństwá swego. *RejAp* 48, 9, 48v, 50v, 69, 86v (18); Ciefzcie łie iż krol wálz á Pan wálz wiecznie żyw iełt/ ktory záwždy gotuie á spráwuie wam rádości wálze. *RejPos* 27v; wiefz ktho łię o cię łtára/ áby cie omierził Pánu Bogu twojemu/ ábyś nie przyśzedł ku obiecánemu mieyfcu á rádościam swoim. *RejPos* 133v, 6v, 7 [2 r.], 7v, 30, 41 (32); *RejZwierc* 130, 132, 179, 179v; Potępieni ogládią rádość y krolestwo świętych ná wiefzszą záłość. *SkarŻyw* 121 marg, 121; *GrabowSet* Q4v; *KołakSzczęśł* A4v.

W połączeniach szeregowych (24): tam [*w ziemi Boga*] iełt wieczná radołtz ij prześpiecznołtz/ zdrowie ij miyr wiekuiłty. *OpecŻyw* 3v; *RejPs* 220v; Mamy wierzyć ze włtawłzy zmartwych po czefney łmiercy mamy mieć wieczny żywoth/ y wieczne radołcy y wefełe *SeklKat* R3, R4; *RejWiz* 154; Słýżylz theż iákie dziwne rádości/ pociechy/ opátrności/ opieki/ y rozliczne á wdzięczne błogoflawieństwá swoie też zálię obiecuie [*Pan*] wiernemu Kościołowi swemu *RejAp* 198v, 60v, 69v, 98, 128; Pátrzayże oczci idzye/ pewnieć nie o zamek áni o wiołkę/ bo tho thu s czáfem zginąć muśi/ ále iż ci łprzećiwnicy twoi wydzyeráiąć práwye z rąk ono wieczne dzyedzictwo twe á krolestwo twoye: ktorego rádości/ wefela/ obfithości/ żadne piłmo wypifác/ áni żadny ięzyk nigdy wymowić nie może. *RejPos* A4v, 183v, 294v, 319, 341, 341v, [344]v [2 r.], 347; *KarnNap* E2; *SkarŻyw* 584; Adámie ty Boży kmiećiu/ [...] domieść nas łwe dzieći/ gdzie kroluią Anieli: tám rádość/ tám miłość/ tám widzenie tworcá Anielfkie bez końcá. *SkarŻywBog* 357, 358; y otwarza mu [*dobremu chrześcijaninowi*] Pan chwałę y rádość y ony przybytki bogátego pokoju y beśpieczne⁸⁰ pomiefzkánia ná wieki wieczne. *SkarKaz* 8b.

W przeciwstawieniach: »radość ... smutek (*a. smętek*) (4), záłość (*a. žal*) (3), męka (2), nędza (2), piekło (2), strach (2), łmierce (2), frasunek, kłopot, pomsta, potępienie, sąd, srogość, trudność, upadek« (16): *RejKup* f3; Proźbá áby P. Bog zá theż doczełną nędzę dáł wieczne rádości wkrolełtwie swoim. *LubPs* L marg, Hv; *RejWiz* 116, 121v; O iákaż tho będzie rołkołz [...] chodźć z nim [*z Panem*] po obłocech/ [...] widzieć wżytki rádości swoie/ widzieć ony okrutne łrogości od wiekow zgotowáne niewiernym á łprzećiwnikom iego. *RejPos* 7, 30, 330v; *RejZwierc* 137v; żyłá [*Maria z Egniej*] trzydzieści y łześć łat/ y pošłzá ná łepřzy żywot: gdzie iełt żywot bez łmierći/ dzieñ bez nocy/ rádość bez łmutku/ beśpieczność bez boiázni/ odpoczýnienie bez roboty/ y wiek bez końcá

SkarŻyw 584; *MWilkHist* G2; Tu [na ziemi] żyło [ciało] w wielkiej trudności/ tam [w niebie] przydzie k wieczney radości *ArtKanc* S18, G13v, K2, O14v; Boć tak záprawdę nas podzielono/ iż w piekle wftawiczny žal y mękę zoftawiono: niebu wiekuiftą á nieodmienną radość y wefele náznáczono *LatHar* 492, 639.

Zwroty: »domieścić (*a. domieszcząć*), domieszczenie, domieszczonej radości« [szyk zmienny] (8:1:1): O doftoyne zwoleńftwo nád wftytki fwiátości/ Toć ty iedno domieftczálfz befpiecznych radości. *RejWiz* 54; *MWilkHist* G2; Domieść nas wiecznych radości/ Vżycz łálfki obfitości *LatHar* 37; Pánie Boże/ [...] rácz nam to miłostíwie dáć/ áby przez Swiát docześnych obchodzenie/ ziednálfmy łobie wiekuiftych radości domieftczenie. *LatHar* 359, 64, 314, 387, 417, 629, 658.

»radości dostać, dostać« [szyk zmienny] (3:1): *WróbŻółt* qq7; O ráczże to wczynić ku fwey BOłkiewy chwale/ Day fzczęśliwie doftąpić w Niebie fwey radości *ArtKanc* K4v, S4v; *LatHar* 627. [Cf też 1. »radość ziemská« *RejPos* 40v.]

»dowieść (*a. wwieść, a. wieść, a. przewieść, a. przywieść*) do radości, k radości, na radość, radości; (do)prowadzić do radości« [w tym: *dowieść a. doprowadzić* (1)] (4:2:1:1;2): *RejPs* 43v; A Syn iego [Boga żywego] fprawiedliwy Ktory gdy nas [*lege: nasz*] błád obacził dobrowolnie przyác raczył Smieć. zgladzaiąc náżę złofczy Aby nas dowiodl radofczy *RejKup* r2; Bo nie wáptię że myę wyrwieft z tych moich trudnoścí A po tych fmutkoch wwiedzieft myę do wiecznych radości. *LubPs* Hv; vpomináć raczy [*ewangelista człowieka*]/ [...] áby ni o czym nie było náwiéftze ftáránie iego/ iedno o tych drogach á o tych fprawach/ ktoreby go dowiodły á doprowadziły do tych wiecznych obiecanych radości iego/ á do tego tho wiecznego kroleftwá iego niebiełkiego. *RejPos* 216v; *RejZwierc* 137v; *ArtKanc* A12, H7v; Ták/ błędy nam fzkodliwe/ Niech niŹczy Bog lutości/ A potym wwiedzie do wieczney radości. *GrabowSet* T4; *LatHar* 472.

»radości się napełniać; radością napełniony« (1;1): *RejAp* 61v; Ktoryś nákoniec rzekł: Wypełniło fię: day mi to/ ábym mogł on náwdzięcznieyfy głós twoy wftyŹeć: Podź przyaciółko moiá/ [...] podź á zemną wftáp/ ábyś w kroleftwie moim/ z Anyołámi/ [...] radości fię nápełniálf/ y przez niefkończone wieki wiekow tám mieftkálá. *LatHar* 283.

»obracać się w radość« (1): Doczełne pokáranie wiernego obráca fię w radość wieczną. *LubPs* H marg.

»pość (*a. iść, a. przyść, a. wnieść itp.*) do radości, radości, na radość, k radości; dojść radości« = *ingredi in gaudium PolAnt* [szyk zmienny] (12:6:2:1; 5): iá wierzę/ iŹ duŹe wybránych/ niefpią fciałem ale natychmiałft na wieczną radość idá *MurzHist* S4; A yednáł fye nye wftyfcy wedłóg yego [Jezusa Krystusa] wolej fprawowáli/ áni wftyfcy weftli do radości yego *KromRozm III* C8v; Ten mu [Arystoteles młodzieńcowi] teŹ tego iefzcze doftáteczniey popráwował/ o niefmiertelności duŹe/ y iáko fię ftárác mamy/ ábychmy tych radości dochodzić mogli. *RejWiz* A8, 116; *RejAp* 9, 94, 173v; Podźcieft namileyfy moi/ podźcieft wierni moi do radości fwoich wam wiecznie zgotowánych/ á do kroleftwá moiego *RejPos* 7, 7v [2 r.], 109v, 223, [279], 293v, 347, [356]v; *RejZwierc* 273; *SkarŻyw* 70; Kryfte iák fię podoba tobie/ ráczże nas fprawowác łobie/ żebyfmy doŹli radości/ z twej miłostí. *ArtKanc* C18v, F10v, F18v, G13v, N18, O4, S4, S18.

»radości uży(wa)ć« [szyk zmienny] (31): *MurzHist* A4v; *KromRozm III* B2v, B3; O moy Pánye [...] Rácžze mye ná twey práwicy poštáwić bełpyecznye/ Bych do końcá vžíwác mogł twych rádości wiecznie. *LubPs* D3, L; A ktorzy fie okażą co iemu duřáli/ Ci z nim wiecznych rádości będą vžíwáli. *RejWiz* 178, 102v, 116, 194; á potym iuż łá [*pielgrzymujący w wierze na ziemi przy Panu swoim*] pewni przyłączenia do oney gromády śwítey/ [...] ktorá iuż wieczney rádości vžíwa około niego. *RejAp* 118, AA6, 54v, 69v, 86v, 118; *RejPos* 7v, 26, 29v, 41, 87 (10); *CzechRozm* 227v; *KochPs* 29; *SkarŻyw* 125; *ArtKanc* L19v, O15; *LatHar* 438. [Cf też 1. »radości doczesne« *RejPs* 53.]

Wyrażenia: »dziwne radości« [szyk 8:1] (9): *RejWiz* 115v; iż w nádziei á w opáthrzności Páńfkiey doczekáią/ powftawšy s ciáły śwemi/ oney wieczney zapłáthy swoiey/ dziwnemi á nieomylnemi rádościami á pociechámi nápełnioney *RejAp* 61v, AA6, AA7; O nędznelz to tu docześne ty domy náłze/ dla ktorych błádzimy y vřtáwamy ná tey mizerney drodze swoiey/ biorác fie do onego wiecznego domu śwego/ nam od wiekow z dziwnemi rádościami á z dziwnemi rořkofzámí á z dziwnemi hoynościami zgotowáne⁸⁰. *RejPos* 183v, 158v, 330v, 344v; *RejZwierc* 177.

»niebieskie(-a), nieba radości (radość)« [szyk 34:14] (46:2): *OpecŻyw* 177; Miéy przed łobá człowiek každy/ Mękę wieczną/ marnořtz świetłką/ Chceřli mietz radořtz niebieřką. *OpecŻywSandR nlb* 6; Widze Niebieřke radořczj Wřřech rořkofř okwitořczj *RejKup* cc7, dd8; *SeklPieř* 15v; *RejWiz* 194; W czym będzie řmák nieiáki niebieřkiey rádości/ Ktora ieřt požádnieyřza niřli řiemřkie Włosci. *Prot* D4; Támže fie dopirko przyřłuchař iákie łá rádości niebieřkie zgotowáne wiernym páńřkim *RejAp* BB5v, BB5v marg, CC4v, 176v marg, 185v, Fř; A řtworzywřzy go [*człowieka*] ná křtařł Bořřwá řwego/ co to okazařł w ofobie řyná swoiego/ ni nacž go inřzego nie chowa podrzućiwřzy tu wřzytko pod nogi iego/ iedno áby mu potym dař opánowác przy łobie wřzytki rádości niebá řwego. *RejPos* 142v, 24, 305; *RejZwierc* 181, 270v, 273; *SkarŻyw* 63, 598; *WisznTr* 16; Sřłáchetné duřze/ ktoré řwéy dźielności/ Macie zapłátę niebieřkie rádości: Zycžcie oyczyřnie/ áby wam rodźilá Podobnych řilá. *KochPieř* 13; Ty wieřz [*Panie*] ižeř nas obrařł k niebieřkiey rádości *ArtKanc* K3v, A9, A12, A14, B20v, E9v (11); Oycze lutości/ day/ bym řyná twego/ [...] řřotnie widźiařł/ w niebieřkiey rádości. *GrabowSet* O3, Q4v; Twey prágnie duřzá moiá wielce řzczeńřliwości/ Ty iá z łářki twey domieřć niebieřkich rádości. *LatHar* 387, 24, 203, 311, 417, 472 (12). [Cf też 1. »radość ziemřka« *RejPos* 40v.]

»nieskończone radości ((nigdy) nieskończona a. niedokończona radość)« [szyk 11:1] (12): ábowyem požádniořć nářřá niemá záleżeć wrořkofřach doczeřnych iedno áby byłá przywodzoná ku wiecznem řkárbořm nigdy niedokończoney rádořci. *RejPs* 179, 113v; táki káždy kto mocno wwierzy/ [...] przeřtápi s tego mizernego řywotá/ do wiecznych á nieřkończonych rádořci swoich. *RejPos* 248v, 179v, 250, [279]v, 319, 328; *RejZwierc* 130, 179v; *ArtKanc* O14v; WEřelá řię w niebie duřze Świętych ludźi/ [...] á iż dla miłości iego krwi y zdrowia nie litowáli/ przeto teřz z Páńem Chryřtuřem nieřkończoney rádořci vžíwáią. *LatHar* 438.

»radość nieustająca« (1): O niebo iákoř řzerokie/ iáko mocno zbudowáne/ odmiany w tobie nie mářz/ dome^m ieřteř rádořci y rořkofřy nieuřtáięcey. *SkarKaz* 245a.

»niewymowna, niewysłowiona radość« (2:1): *RejAp* 98; A ieřcže ktemu/ opátrzy ie [*Pan wybranych swoich*] řywotem wiecznym/ weřelim niezmiernym/ niewymowná rádořciá/ y nieřkończony^m błogořłáwieńřtwem. *KarnNap* E2; *LatHar* 639.

»przyszłe radości« (5): O nędzny mární w świecie toż nas dziwnie łudzisz/ A rozlicznemi kftały fwałowł w nas budzisz/ Ze nie baczym ni ftráchu/ ni przyfzłych rádości/ Ze mamy mární ftrádác wiecznych oliádłości. *RejWiz* 121v; *RejAp* 169, 192; *RejPos* 247; A fnađz iefzcze s tákimi láty y łákomftwo/ y ftaránie rofcie/ że pilnieyfzy thego nędznego fwiáthá/ niżli wdzięcznych á wiecznych przyfzłych rádości fwoich. *RejZwierc* 132.

»święte radości« (1): [*Pan nam nauki zostawiał*] ábychmy zá nim tráfilí tym torem á tymi fpráwami iego/ do onych fwiętych á nam obiecáných od niego rádości y błogosławieńftwá náfzego *RejPos* 212v.

»wieczna(-e), wiekuista, wiecznotrwała (a. wiecznie trwająca), trwała, wieku nieskończonego radość (radości)« [szyk 90:13] (92:7:2:1:1): *OpecŻyw* 3v; *WróbŻolt* qq7; *RejPs* 43v, 80, 196v; *SeklKat* P4, R3; *MurzHist* A4v, S4; [*zostawił nam Pan Krystus naukę i porządek*] ábyfmy [...] potym [!] żywoyce z ányoły w nyebye yednoftáynye bogá chwáląc/ wyeczney á dofkónáley rádości vżyli. *KromRozm III* B2v, B3; *LubPs* F3, H marg, Hv, L marg; *RejWiz* 102v, 178; Ale mi tego nigdy nie wybiiefz z głowy [!]/ Iż do Wiáry zbáwienney trzebá proftey mowy. Tákíey ktoraby y nam proftakom fłużyłá/ Bo nie tylko vczonym wieczna rádość miłá. *Prot* C2; *RejAp* AA7, 9, 118 [2 r.], 173v [2 r.], 176 (10); A thák obácź fie obácź nędzny człowiecze coś iefth/ [...] nie czyn ľekkości Zbáwicielowi fwoiemu ábyś go miał odstąpić [...] bo widziłz oczci idzie: Abo lie tułác wiecznie s tułáiącemi/ iáko thu o nich fłyfzyłz: Abo wieczney rádości vżywác z wiernemi. *RejPos* 7v; Podźciełz namileyfzy przyjaciele moi do wiecznych rádości fwoich *RejPos* 223, B2, 6v, 7, 7v [2 r.], 26 (37); *RejZwierc* 132, 137v, 179v; Pan ftrzeże fpráwiedliwych/ Y broní od złośliwych: A kto żył w pobożności/ Pewien trwáley rádości. *KochPs* 147; *SkarŻyw* 15, 70 [2 r.], 125, 193; day [*Panie*] Byśmy żywą wiárę máiąc/ do śmierci fwey tu w niey trwáiąc/ doftąpili twey fławności/ gdzie miefzkalfz w wieczney rádości. *ArtKanc* E4v, A15, F10v, G13v, K2v [2 r.], K19 (13); Czýn ľáfkę/ moim grzechom/ bo twą włádzá znáią/ Dla imienia twoiego/ w którym iefť befpieczne Pokolenie/ coć vfa/ bo broníłz káżdego/ Z kim fię twa boiaźń znioflá. Rádość wiecznie trwáiącá/ tym w nagrodę poľzłá *GrabowSet* G4, D2v, P2, P4, T4; *LatHar* 24, 37, 64, 235, 314 (10); Zdeymićie zemnie ten žal y wielkie tefkności/ A puśćie mię do kráin iufz wiecznych rádości. *KołakCath* B3v; *SarnStat* *3v; On łam [*tj. Bóg*] ná dobré miece rozmáité fzkody By tym rychléy vpátrzył/ który złé przygody Mężnie znośi/ á potym z góry vpátrzoné W rádościách wiecznotrwáłyłz koronuie oné. *GosłCast* 72. [*Cf też 1. »radości doczesne« RejPs* 53.]

»wielkie radości (wielka radość)« (7): Bo Sálomon powiáda/ iż [*dusze cnotliwych ludzi*] łá w Bożej ręce/ A nie wiedzą o ftráchu ni o żadney męce. Lecz iż wielkich rádości záwždy vżywáią/ Czekáiąc gdy ie s ciály z nowu włkrześić máią. *RejWiz* 116; *RejAp* 117v; Tu iufz pewnie możefz vtwordzić w łobie to niepodobieńftwo y ty obietnice Prorockie/ iż ciáło twoie może być ożywione á pewnie będzie ożywione ná wielkie rádości [!]/ á ná wielkie pociechy/ ktore on [*Chrystus*] tobie zyednáł męką fwoią *RejPos* 112; áby y po fmierci dułzyczki náfze tym fie ciełzyły w nádziei fwoiey/ iż cie po máłym czálie máią w wielkich rádościách oględác Páná Bogá y ftworzycielá fwego/ Amen. *RejPos* 128v, 27 marg, 110, 257v.

Szeregi: »radość i (a) błogosławieńftwo« [szyk 2:1] (3): O frogálfz to vtrátá á fłzetna odmiáná/ iż prze kęś tej doczeńney nędze twoiey/ máłz fie nie obaczýć/ á máłz łobie ftráćić ony wieczne rádości/

á ony wieczne błogofławieństwá/ ktorzych áni oko ludzkie widáło/ áni vcho fłycháło *RejPos* 67, 212v; *LatHar* 240. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

»radość i kochanie« (1): wfłyżymy/ iáko Pan wdzięcznie do liebie przyjmuie miłą oblubienicę fwoię/ to iest zbior wiernych fwoich/ y iákycy będą vbioru iey/ y iákycy będą rádości y kochánia iey. *RejAp* 155v.

»radość, (a) łaska« [szyk 1:1] (2): Spráwiedliwi będą żyć w vwielbionych cíelech niczego nie potrzebuiąc/ áni lie płódząc: Tylko iáko Anieli w Rádości á w łasce Pánfkiey miefzkác będą/ Ná wieki wieczne. *BielKron* 467v; *ArtKanc* G14.

»miłość, radość« (3): Będąc ná Swiecie po z martwych wfłtaniu/ cíefzył Vcznie fwe w ich záfmuceniu/ [...] Mowiąc: [...] dufayciefz, bo we mnie zwyciężycie/ miłości, rádości doydziecie. *ArtKanc* G13v, O14v, S4v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»radość i nadzieja« (2): WEzrzy miły panie [...] naniškoć miefzkania fynow człowiecznych abychmy cię [...] naładowali: a wtobie panu a odkupicielu fwoiem wieczną radość fwą y nadzieię pokładali. *RejPs* 80; *RejPos* 261v.

»radość albo odpoczynienie« (1): A tych lepak [niebieskich] rádości álbo odpoczynienia/ iáko pífmá powiedáią/ áni ięzyk wymowić áni żadne pióro wypifác nie może. *RejAp* 124. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»radość, (i, a) pociecha« [szyk 13:7] (20): *RejAp* 61v, 120v; Słuchayże zálie iáką rádość á iáką pociechę w then czás wierni iego odniofą/ ktorzy thu przy nim zá żywotá fwego mocno ftali/ á czynili dofyc powinnofciam fwym. *RejPos* 7; A iżbychmy on głos twoy wdzyęczny wfłyżec mogli: Podźciefz zá mną bráćifzkowie namileyfzy moi/ podźciefz wierni przyiaciele moi fpołu zemną ná wieczne wam zgotowane rádości á pociechy wálze. *RejPos* Ooo4v, 40v, 41, 86, 110, 112 (17); *RejZwierc* 137v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.]

»pokój i radość« (1): Tám [w raj]u] święci Boży pokoiu y rádości wieczney wzywáią *SkarŻyw* 125. [Ponadto z połączeniu szeregowym 1 r.]

»radość a (i) rozkosz« [szyk 5:2] (7): Oto fłyżysz iż [wierni pańscy] odpoczywáią w rádofciach á w rofkofzách fwoich. *RejAp* 124, 97v; ále fłuchay co tu Pan powiedác raczy/ iż iedno tám chce mieć fługi fwoie/ á wierne fwoie/ gdzie fám będzie być raczył. A niewiernik á złoczyńcá iuz tu iefzcze zá żywotá fwego iest odládzon od tych rádości á od tych wiecznych rofkofzy iego *RejPos* [292]v, 179v, 207; *RejZwierc* 177; *SkarKaz* 245a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 9 r.]

»szczęśliwość i radość« (1): [modlitwa w intencji królowej] áby z dárú twego [Panie]/ [...] doftąpiłá wiekuiŃtey w páłacách niebiefkich fzczeńŃliwofci y rádości. *LatHar* 627. [Ponadto w połączeniu szeregowym: nawyższe szczęŃcie 1 r.]

»radość i światłość« (1): [książęta bogaci a niemilosierni] odłáczeni będą od fwoich znáiomych/ y od Bogá. y tám zaydą/ gdzie fię iuz ná zad obroćic/ y pátrzyć na onę rádość y fzczerą światłość świętych/ nie będą mogli. *SkarŻyw* 121.

»wesele, (i, a) radość« [szyk 7:4] (11): *SeklKat* P4; iedno iuz wfzytko wfłtác muŃi coby miáło w czym namniey przekázic oney rádości wieczney á onemu wefelu żadnym ięzykiem niewymowionemu wiernym iego. *RejAp* 176, 98, 129; Tákże y on Anyoł fwięty á błogofławiony by theż z rofkázania

Páńkiego łthánął pośzrod pieklá/ iuz ony wieczne wefela á ony wieczne rádości iego/ nie mogą być od niego oddalone *RejPos* 164, 17v, [323]v, 345v; Bo iefli też potym krolować z Chriřtuřem/ [...] y z nim też onego wefela y rádości/ nie przebranych łkárbow Bożych vżywać/ chcemy: Tedy też z nim muřiemy wřzytko to łkromnie ćierpieć/ coby ná nas od Oycá náłzego niebieřkiego włożono było. *CzechRozm* 227v; *ArtKanc* L19v; *LatHar* 492. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.*]

»radość a zapłata« (3): iż przy nim łtániesz [...] pátrzáiąc ná frogą pomřtę niewiernych iego/ pátrzáiąc też ná wieczną rádość á zapłatę fwoię/ którą wiecznie olięgnąć małz zá tey kęs nędzney wiary twoiey *RejPos* 30, 54v, 57v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»radość i (a) zbawienie (a. wybawienie)« [szyk 2:1] (3): A wieř iákąř nádzycię otrzymał/ [...] Iefli łtale będzycię łtał przy cnoćie. Tu ná łwecie łlawę dobre mienie/ Potym wieczną rádość y zbawienie *RejPos* B2, 271; *RejZwierc* 179v.

»żywot wieczny a (i) radości« [szyk 2:1] (3): Iż kto vwierzy Pánu łwemu mocno/ á wezmie ná łię znák ná krzcie they wiary fwoiey/ [...] ten iuz nie będzie ładzón/ á pewnie iuz ieřt záwołán do rádości wiecznych á do żywótá łwego wiecznego. *RejAp* 173v; *RejPos* 222v; *RejZwierc* 130. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

W przen (2) : Závždyř zemną Pánye w mey káždey potrzebye/ [...] Zgotowałeř mi łtoł mych wyecznych rádości [!] [*Parasti in conspectu meo mensam Vulg Ps 22/5*] *LubPs* F3 [*przekład tego samego tekstu*] *ArtKanc* Q6v.

Przen (1) :

Wyrażenie: »radość boska« (1): Rozráduyá łie też w chwale łwycięi yego/ Z wefelem náwyedzą do przybytku łwego/ W vřycyech łwych rádości Bořkich pełno máyá *LubPs* ff4v.

3. *Przedmiot radości, ktoś sprawiający lub coś sprawiające radość; gaudium Vulg, PolAnt; laetitia PolAnt* [*w tym: czyja, czego* (38) – *G sb i pron* (23), *pron poss* (15)] (43) : *PatKaz I* 13; ábowiem ia łtworzę Ieruzálem áby było rádością/ á lud iego wefelim. *CzechRozm* 38; *ReszPrz* 93 [3 r.]; Národził się [*Syn Boży*] dziś w Betlehem/ mieřcie łlawnym Dawidowym/ zá Cełárzá Auguřtá/ przyłzłá tá rádość náłzá. *ArtKanc* B15v; Tu ma mieřce Hymn o rádořciách tey ř. Páńny z inřzymi do niey modlitwámi *LatHar* 411; Hymn o Piętnářtu rádořciách źiemřkich y niebieřkich W. Páńny Máryey. *LatHar* 493, 161, 221, 492 [5 r.], 493 *marg*, 743 (13); *SiebRozmyřl* F4.

W połączeniach szeregowych (7): *OpecŻyw* 33, 137v; Y wywiodeę poimáne z Iudy y poimáne z Izráela/ á pobuduię ie iáko y przed tym. [...] Y łtáná łię mnie łlawą/ radořcią chwałą/ y wielmożnořcią przed wřzytkimi narody *BibRadz Ier* 33/9; *SarnUzn* B5; *KochPs* 6; (*nagł*) Winřzówánie. [...] Podczáłzyney W(ielkiego) Xi(ęřt(wa) L(itewskiego) z Nowourodzonego Syná Hieronimá. (–) WSzytkie vcźciwe źárty y wřzytkie rádořci/ Ktore nie náruřzacie mądrym pocźciwořci. Y wefela y řmiechy/ Muzyki wydworne/ Igrzyłká/ łkoki/ Tańce y pieřni wyborne. Wřzytkie łię bez odwłoki w dom ten cny poznořcie *SkorWinsz* A2; (*nagł*) Nagrobek Marćinowi Stárzechowłkiemu Dziećięćiu/ ieno XXX. gođzin żywemu. (–) [...] Długa nádzycięá/ rádość krotka/ źal płáczliwy/ Rodźicow moich leżę tu/ przedię łzcześliwy *SzarzRyt* C4v.

W przeciwstawieniach: »radość ... boleść (8), troska« (8): O rozlicznych rádořciách y boleřciách B. Páńny Máryey. *NAVKA. LatHar* 490; Wefela y rádořci/ tákże też trořki y boleřci/ błogóławionej

Panny Máryey/ dla tego nawięcey łobie nabożni ludzie przekłádáią: áby ná to włpomnieli/ iż [...] *LatHar* 491, 491 *marg*, 492, 493 [3 r.], 509.

Wyrażenia: »radość serca« = *laetitia cordis PolAnt* (2): O Iezu łynu moy/ ij gdzie to ijdziełs o vciecho moia/ nadzieio moia/ weseleé ij radołtz fertza mégo [...]? *OpecŻyw* 137v; *BudBib Ier* 15/16.

»śliczna radość« (1): (*did*) Lizyde z Fráucymerem przyłzedłzy mowić będzie. (-) O Ma śliczna rádości/ czałfu ninieyłzego/ Nad ktorą teraz nie mam/ nic vćiełznieyłzego. *PaxLiz* D2.

Szeregi: »radość i korona« (1): A Thák brácia moi namileyłfy y barzo požądáni/ ktorzyłcie rádołcią moią/ y koroną moią [*gaudium meum, et corona mea*]/ łtoycielz ták w Pánie namileyłfy. *Leop Philipp* 4/1.

»radość i (a) pociecha« [*szyk 2:1*] (3): Tám ya wnideę przed ołtarz Páná Bogá moyego/ [...] Bo w tym włłytki pocyechy y włłytki me rádołci *LubPs* M; oná pánná łwięta obaczywłzy rádołć á onę pociechę łwoię iuz w żywocie łwoim/ łzłá do powinowátey łwey *RejPos* 306; *LatHar* 288. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»wesele i (albo) radość« = *gaudium et laetitia PolAnt* [*szyk 2:1*] (3): Zbudował Moizelz ku cłzi á chwale Bożey ołtarz/ y názwał rádołć álbo wesele moie. *BielKron* 31v; *BudBib Ier* 15/16; *LatHar* 491. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

W przen (3) : Aż dzys me oczy maią radołcz łwą oględac Onolz iedzie moy łtarulzek *RejJóz* P7v; áni rozum cłłowieczy ogárnác moze wieczne⁸⁰ Bołtwá/ W ktorym Bołtwie łą włłytki rádołci/ wdzięcznołci/ łlicznołci/ mellodie/ łymphonie/ rołkołzy etcet. y wonie *SarnUzn* B5; Piękna krainá/ rádołć włzey ziemie gorá Cyion *BudBib Ps* 47/2[3].

Synonimy: 1. pociecha, rozkosz, szczęłcie, łmiech, wesele; 2. błogolławiełstwo, łaska, miłolć, rozkosz, szczęłliwołć, łwiatłolć, zapłata, zbawienie.

Cf **RADOWANIE**

LW, MN